بسم الله الرحمن الرحيم

احمدك يا من يرفع صالح العمل
واصلي على نبيك محمد وال محمد
المسبي لهم كرامة المحل اما بعد
النحو علم باصول يعرف به

احوال اواخر الكلمة اعرابا
وبناء والكلمة اما اسم وفعل
وحرف وهي اما تعمل او تعمل
او تعمل وتعمل او لا تعمل ولا تعمل
فالعوامل منها تتنوع على
عشرين نوعا سماعية قياسية
وسماعية منها ثلثة عشر نوعا

منها

والقياسية سبعة انواع ونحن
نذكر العوامل ونشير الى اصناف
معمولاتها بعون الله تعالى
ومشيته وحسن توفيقه النوع
الاول من العوامل السماعية
حروف تجر الاسم فقط وهي على
المشهور سبعة عشر حرفا

نظمتها

نظمتها بالفارسية با و تا و
كاف ولام و واو منذ مذ خلا
رب حاشا من عدا في عن على
حتى الى وهي الظرف حكما
فلا بد لها من متعلق مثل فعلا
كان او شبهه او معناه فان
كان عاما مقدرا فمستقر والا

فلفظة من للابتداء الغاية المكان

نحو سرت من البصرة الى الكوفة

او زمان نحو صمت من يوم الجمعة

او غيرهما نحو قرئت من اية كذا

وللتبيين كقوله تعالى نحو ف

فاجتنبوا الرجس من الاوثان

وعندي عشرون من الدراهم

وللتبعيض

وللتبعيض نحو اخذت من الدراهم

وللبدل كقوله تعالى نحو ولو

نشاء لجعلنا منكم ملائكة

وللتعليل كقول الشاعر يغضي

حياء ويغضى من مهابته

فلا يتكلم الا حين يبتسم

وللظرفية كقوله تعالى ماذا

خلقوا من الارض وتكون
زائده في غير الموجب نحو وما
من اله الا الله وهل من خالق
غير الله ولا تؤذ من احد
والى لانتهاء الغاية مكانا نحو
سرت من البصرة الى الكوفة او
زمانا نحو اتموا الصيام الى الليل

او غيرهما نحو قلبي اليك وبمعنى
مع قليلا نحو ولا تاكلوا اموالهم
الى اموالكم والبا للاستعانة نحو
بسم الله الرحمن الرحيم وللمصاحبة
نحو دخلت عليه بثياب السفر
ومنه سبحان ربي العظيم وبحمده
وللالصاق اما حقيقة نحو به داء

او مجازا نحو مررت بزيد اي قرب
مروري منه وللمقابلة نحو بعت
هذا بهذا وللتعدية نحو ذ
هبت بزيد اي هيبته ذاهبا
وللقسم نحو بالله لافعلن
كذا وللسببية نحو ضربته
لسوء ادبه وللبدل نحو
فليت

فليت لي بهم قوما اذا ركبوا شنوا
الاغارة فرسانا وركبانا وللتفدية
نحو بابي انت وامي وبمعنى عن نحو
سال سائل بعذاب واقع وبمعنى
في نحو بيدك الخير وبمعنى اللام
نحو قوله تعالى واذ فرقنا بكم البحر
وبمعنى من نحو عينا يشرب بها

عبادالله وقد تكون زائده
قياسا في ثلثة اخبار خبر ليس
نحو ليس زيد بقائم وخبر ما
النافية نحو ما زيد بقائم وخبر مبتدأ
مقرون بهل نحو هل زيد بقائم و
سماعا اما في غير الخبر نحو بحسبك
زيد وكفى بالله شهيدا والقى بيدك

واما في الخبر غير ما ذكر نحو بحسبك
زيد وفي للظرفية اما حقيقة الماء
في الكوز او مجازا نحو النجاة في
الصدق كما ان الهلاك في الكذب
ويجيء بمعنى على قليلا نحو ولاصلبنكم
في جذوع النخل وبمعنى اللام نحو
ان امرئة دخلت النار في هرة حبستها

ويكون فعلا نحو في تعهد له وعلى
للاستعلاء اما حسا وهو ما يشاهد
نحو زيد على السطح او حكما وهو
ما لا يشاهد نحو عليه دين
وبمعنى في نحو دخل المدينة
على حين غفلة من اهلها ويكون
اسما ويلزمها من لا غير نحو من عليه
اي من فوقه

اي من فوقه ويكون فعلا نحو ان
فرعون علا في الارض واللام للاختصاص
الملكية نحو المال لزيد وغير الملكية
نحو الحمد لله رب العالمين وللتعليل
نحو ضربته للتاديب وللقسم في التعجب
نحو قول شاعر لا يبقى على الايام ذو
حيد بمشمخر به الظيان والاس

وللوقت نحو قوله تعالى اقم الصلوة
لدلوك الشمس وبمعنى عن مع القول
نحو قوله تعالى قال الذين كفروا للذين
آمنوا او بمعنى الى نحو فسقناه لبلد
ميت وتكون زائدة نحو ردف لكم
ويكون فعلا نحو لزيد وفيها معنى
النفع كما ان في على معنى الضر نحو

دعا لي ودعا عليه وتفتح في الا
ستغاثة وللتعجب والتهديد
وكل مضمر الى الياء وبكسر في غيرها
نحو يا للماء ويا لزيد لاقتلنك ويا للمظلوم
وعن للمجاوزة نحو رميت السهم عن
القوس وللبدل نحو لا تجزي نفس
عن نفس وبمعنى بعد لتركبن

طبقا عن طبق اي حالا بعد حال
وبمعنى على نحو لاه ابن عمك لا
فضلت في حسب عني ولا انت دياني
فتخزوني ولاه مخفف لله ويكون
اسما مع من لا غير نحو جلست من عن
يمينك حتى للانتهاء الغاية مد
خولها اما جزء ما قبلها نحو اكلت

السمكة حتى راسها او متصل به
نحو نمت البارحة حتى الصباح و
وتفيد لمدخولها قوة نحو مات
الناس حتى الانبياء او ضعفا نحو
قدم الحاج حتى المشاة ويكون
للاستيناف فما بعدها مبتداء و
وللعطف فالمعطوف كالمعطوف

عليه والاول الامثل لحتمل هذين

وشذ دخولها على الضمير نحو فلا

والله لا يبغي اناس فتى حتاك

يابن ابي زياد ورب للتقليل نحو

رب رجل كريم لقيته ورب رجل

صالح عندي وتكون للتكثير

نحو رب رجل فقير اغنيته ولها

صدر الكلام وتختص بنكرة موصوفة

وفعلها ماض محذوف غالبا نحو

رب عصا كسرتها وتدخل على مضمر

مبهم مميز بنكرة منصوبة على طبق

ما قصد افرادا وتثنية او جمعا

او تذكيرا او تانيثا والمضمر مفرد

مذكر لا غير نحو ربه رجلا ورجلين

ورجالا وامرئة وامرتين ونساء
وتلحقها ما فتكفها عن العمل غالبا
فتدخل على القبيلتين نحو ربما قام
زيد وربما زيد قائم وقد تخفف
نحو ربما يود الذين كفروا والواو
تكون بمعنى رب فتدخل على نكرة
موصوفة وفعلها كفعلها كقول شاعر

والواو

وبلدة

وبلدة ليس بها انيس الا اليعافير
والا العيس وللقسم نحو والله
ما فعلت كذا وتختص بالظاهر
وتحذف فعله ويجاب عنها بغير
الطلب فلا يقال والله لافعلن كذا
ولا اقسم والله ولا والله اخبرني
او لا تخبرني والتا للقسم تختص

١٢

بلفظ الله فقط و يحذف فعله

وشذ مع السؤال نحو تالله يا ظبيات

القاع قلن لنا ليلاي منكن

ام ليلا من البشر وللقسم اعم منهما البا

نحو لا اقسم بيوم القيامة وبك ا

اخبرني ولا بد لجواب القسم

في غير السؤال من احد الاربعة

اللام

اللام وان وما ولا ولو تقديرا

نحو تالله تفتؤ تذكر يوسف

اي لا تفتؤ ويحذف الجواب

اذا توسط القسم بين اجزاء ما

يدل عليه او تاخر عنها نحو زيد

والله قائم وزيد قائم والله والكاف

اداة تشبيه

للتشبيه نحو زيد كالاسد و

مشبه مشبه به

وجه شبه شجاعة

وللتعليل كقوله تعالى واذكروه
كما هديكم ويلحقها ما الكافة
فتكفها عن العمل نحو اخ ماجد لم
يخن في يوم مشهد كما سيف عمرو
لم تخنه مضاربه وللمصدرية
نحو دنا هم كما دنوا والزائدة نحو وزيد
اخي كما ان عمرو اخوك وتكون

زائدة كقوله تعالى ليس كمثله شيء
وتدخل على المضمر على قلة نحو
ما انت الا كانا مذ منذ لابتداء الغاية
في الزمان الماضي نحو ما رايته مذ
او منذ يوم الجمعة وللظرفية في
الحاضر نحو ما رايته مذ يومنا
او منذ شهرنا واختصا بالظاهر

وقد يكون اسمين بمعنى الاول
المدة فيليها المفرد نحو ما رايته
مذ او منذ يوم الجمعة او جميعها
فيليها ما قصد نحو ما رايته مذ
او منذ يومان او ايام فهما مبتديان
وما بعدهما الخبر حاشا عدا خلا
للاستثناء اى اخراج شئ

عن حكم ما قبلها نحو جاء القوم
حاشا زيدا او عدا او خلا زيدا
وتكون افعالا فتنصب ما بعد
على المفعولية والفاعل يستطر
فيها وجوبا والجملة منصوب
المحل على الحالية نحو جائني
القوم حاشا زيدا اى حال كونهم

خاليا من زيد وتدخل على الاخيرين
ماء المصدرية فالجملة في تاويل
المصدر منصوب على الظرفية
بتقدير الوقت نحو جاءني القوم
ما عدا زيدا او ما خلا عمروا اي
وقت عدوّهم زيدا او وقت
خلوّهم عن عمرو ومن حرّ الاسم
بهما

بهما جعلها زائدة ههنا فاعدة
لابد لحرف الجر من متعلق الا
الحرف الزائد نحو كفى بالله شهيدا
قيل وكذا ربّ والكاف وحاشا
وعدا وخلا النوع الثاني من
عوامل السماعية حروف مشبهة
بالافعال وهي ستة انّ وانّ

وكانّ ولكنّ ليت لعلّ تدخل على
المبتداء والخبر فتنصب الاول ا
سما وترفع الثاني خبرا ولها سوى
ان المفتوحة صدر الكلام و
لها التوسط في الاولان لتا
كيد الجملة لكن المكسورة لا تغيرها
والمفتوحة مع جملتها في حكم المفرد
نحو

نحو ان زيدا قائم وبلغني ان زيدا راكب
وقد تخففان في المكسورة فتعمل
نحو ان كلا لمّا ليوفينّهم ربك اعمالهم
وقد تلغى فيلزمه اللام نحو إن زيدٌ
لقائمٌ فرقا بينها وبين النافية والمع
والمفتوحة تعمل وجوبا في ضمير
شان مقدّر نحو واخر دعويهم

ان الحمد لله رب العالمين وتلزمها
مع الفعل المتصرف السين او سوف
او قد او حرف النفي لئلا يلتبس بالمصدرية
او يكون كالعوض نحو علمت ان
سيقوم او سوف يقوم او قد قمت
او لا يقوم واما مع غير المتصرف
فلا نحو بلغني ان ليس زيدا قائما

وان ليس للانسان الا ما سعى
وتكونان فعلين نحو انّ زيد وانّ
يا زيد وتكون المكسورة اسما نحو
سمعت انّ زيد وحرف ايجاب نحو
ان هذان لساحران وكان للتشبيه
نحو كانّ زيدا الاسد وتخفف فتلغى
نحو ونحر مشرق اللون كان ثدياه

حقاً ان ولكن للاستدراك وتقع

بين كلامين متغايرين نحو جائني

زيد لكن عمراً لم يجئ وتخفف فتلغى

ويجوز معها مطلقاً الواو للعطف

او الاعتراض على خلاف فيها نحو وما

كفر سليمان ولكن الشياطين

كفروا وليت للتمني ويعم الممكن والمحال

نحو ليت زيداً افضل نحو الا ليت الشباب

يعود لنا يوماً فاخبره بما فعل المشيب

ولعل للترجي وتختص بالممكن نحو

لعل زيداً افضل وفيها لغات منها

علّ ومنه قول الشاعر لا تهين الفقير

علّك ان تركع يوماً والدهر قد رفعه

وقال الله تعالى وعلّك تارك بعض

19 ما يوحى اليك ويلحق الكافّ مافتكفّها
عن العمل على الافصح **نحو** انّما زيد قائم
وانّما قام زيد **تنبيه** وجه مشابهة تلك
الحروف بالافعال انّها مثلها لفظاً ومعنًى
امّا لفظاً فلكونها ثلاثيّة ورباعيّة
وخماسيّة ومبنيّة على الفتح وموازنة لها
مدغمة وامّا معنى فلكونها بمعنى حقّقت
واستد

واستدركت وشبّهت وتمنّيت وترجّيت
النّوع الثالث ما ولا وان المشبّهات
بليس في النّفي والدّخول على المبتداء
والخبر فترفع صدر الاسم وتنصب الخبر
مثل وما اشبهه بليس من لا لكونها
لنفي الحال بخلاف لا ومن ثمّ ما تعمل
مطلقا ولا يختصّ بالنكرات مثل ما

ما زيد قائما وما احد خيرا منك وقد
تزاد التاء مع لا في الاحيان للتانيث
والمبالغة على خلاف فيها فيجب حذف
احد معموليها والاشهر الاسم كقوله
تعالى ولات الحين حين مناص وكقول
الشاعر ندم البغاة ولات ساعة مندم
والبغي مرتع مبتغيه وخيم اي ولات

الساعة ساعة مندم وان تعمل قليلا
كقوله ان هو مستوليا على احد
الا على اضعف المجانين وان انتقض
النفي بالا او تقدم الخبر او زيد ان بطل
العمل نحو ما زيد الا قائم وما قائم زيد
وما ان زيد قائم وقد تكون لا
لاستغراق نفي الجنس فينعكس

العمل ان وليها نكرة مضافة او مشبهة
بها نحو لا غلام رجل افضل منك ولا عشرين
درهما لك ومع الافراد البناء على
ما ينصب به نحو لا مسلم او مسلمين
او مسلمات فيها وفي التعريف او الفصل
بينه وبين لا وجب الرفع والتكرير
نحو لا زيد في الدار ولا عمرو ولا في

الدار

في الدار رجل ولا امراة وكثيرا ما يحذف
احد معموليها ويبقى الاخر نحو لا عل
عليك اي لا باس عليك ومنه لا
اله الا الله النوع الرابع حروف
تنصب اسما واحدا وهي سبعة
يا وايا وهيا واي والهمزة المفتوحة والواو
بمعنى مع والا في الخمسة الاول

حروف النداء ومدخولها المنادى

وهي تنصب بها ان كان نكرة

كقول الاعمى يا رجلا خذ بيدى

ومضافا نحو يا عبد الله او مضارعا

له نحو يا طالعا جبلا اذ الاول عا

عامل في الثاني والثاني مخصص

للاول كالاول ويبنى

المنادى

المنادى على ما يرفع به ان

كان مفردا معرفة نحو يا زيد

ويا زيدان ويا زيدون ويفتح

بالالف الاستغاثة نحو يا زيداه

ويخفض بلامها ولامى التعجب

والتهديد نحو يا لله للمظلوم ويا

ويا للماء ويا لعمر لاقتلنك واما

موارد استعمالاتها فالهمزة
للقريب وايا وهيا للبعيد
واي للمتوسط ويا اعم ويتعين
في اسم الله تعالى والاستغاثة
والندبة نحو ياويلتاه وقد
يحذف حرف النداء نحو اللهم
فان اصله

يا الله

يا الله فحذف ياء النداء
وعوض عنها الميم المشدده
وقيل اصله يا الله ام اي
اقصد **فائدتان**
الاولى لا تدخل
حرف النداء على الالف واللام
الا في يا الله فلا يقال

٢٤

بالرجل بل بتوسط
اما بايها نحو
يا ايها الرجل
فاي منادى
مفرد معرفة والرجل صفة
له مرفوع حملا على
لفظه او باسم الاشارة
نحو

نحو يا هذا الرجل وهذا كالاول
او باجتماعهما نحو يا اي هذا الرجل
فهذا مرفوع محلا صفة لاي
والرجل مرفوع صفة لهذا
وبدل عنه او عطف البيان له
فائدة الثانية قد يضاف
المنادى الى الياء نحو يا غلامي

فيجوز قلبها الفا نحو يا غلاما

او تاء مع الالف نحو يا ابتا وبدونها

اي بدون الالف نحو يا ابت

فتحا وكسرا ويجوز الحاق هاء

السكت وقفا نحو يا غلاميه

ويا غلاماه ويا ابتاه تنبيه تنبيه

قد اختلف في نصب المنادى

فقيل

فقيل بتلك الحروف وهو

ما اخترناه وقيل بفعل محذوف

من نحو ادعوا واطلب والواو

بمعنى مع نحو استوى الماء و

الخشبة وكفاك وزيدا درهم

ويسمى منصوبا مفعولا معه

والا للاستثناء ومدخولها مستثنى

واعتبر مغايرة له في الحكم المستثنى
منه وشرط نصبه ان يكون
المستثنى في كلام تام اي ذكر
فيه المستثنى منه موجب نحو
جاءني القوم الا زيدا او مقدم
على المستثنى منه نحو ما جاءني
الا زيدا احد او منقطعا اي غير

داخل في المستثنى منه قصدا
نحو ما جاءني احد الا حمارا
ويجوز النصب ويختار البدل اذا
كان كلام تام غير موجب نحو
ما فعلوه الا قليل او يعرب بحسب
العوامل اذا كان مفرغا اي لم يذكر
معه المستثنى منه نحو ما ضربني الا

الا زيدٌ ولبثت الا قائما وما مررت
الا بزيد **تنبيه** قيل انتصاب المستثنى
ليس بالا بل بفعل مقدر اى استثنى
منهم زيد وقيل بل بالمذكور لكن
بتوسطها **تتميم** وقد يستثنى
بغير وسواء والمستثنى بها
مجرور بالاضافة وغير اعرابا

كالمستثنى بالا على التفصيل و
سوا وسواء ينصب على الظرفية
وبحاشا وعدا وخلا على ما مضى
وبليس ولا يكون **نحو** سيجيئ
اهلك ليس زيدا ولا يكون
بشرا والمستثنى بهما نصب على
الخبرية والاسم مستتر فيهما

وجوبا والجملة منصوب المحل
على الحالية وبلا سيما نحو اكرم
القوم لا سيما زيدا او سيما زيدا
بتقدير لا وفيما بعدها ثلثة اوجه
الرفع على الخبرية للمبتداء محذوف
وما فيها موصولة او موصوفة
اى لا سى الذى او شئ هو زيد

موجود والجر على الاضافة سى اليه
وما زائدة اى لا سى زيد موجود
فالجملة حال فى حالين والنصب على
الاستثناء فتكون لا سيما منقولة
عن احد الاولين بقيت مبقاة على
ماكانت عليه وبخصوصا واعرابا و
معنا النوع الخامس من عوامل السماعية

النوع الخ

حروف تنصب الفعل المضارع وهي
اربعة ان ولن وكي اذن نحو وان
تصوموا خير لكم ويجيء وجوه آخر
غيرها كالمخففة من المثقلة نحو
علم ان سيقوم والزائدة نحو فلما
ان جاء البشير والمفسرة لما هو بمعنى
القول لا صريحه نحو ناديناه ان

يا ابراهيم والتي تقع بعد العلم
هي المخففة لا ناصبة وفيها بعد الظن
وجهان نحو ظننت ان لا يقوم و
ولن لنفي الابد في الاستقبال نحو
لن تراني يا موسى وتنصب مطلقا
نحو لن ابرح الارض وكي تفيد نوعا
من التعليل وتنصب اذا كان ما قبلها

سببا لما بعدها نحو اسلمت كي ادخل
الجنة واذن جواب وجزاء وتنصب
مستقبلا اذا لم يعتمد على ما قبلها
كقولك اذن تدخل الجنة لمن قال
اسلمت واما مع الحال والاعتماد
فلا كقولك لمن يحدثك اذن اظنك
كاذبا فان اتيتني فاذن اكرمك

مع العطف فالوجهان نحو ان تأتيني
اتك واذن اكرمك **النوع السادس**
من عوامل التسعة عشر حروف تجزم فعلا
المضارع وهي لم لما لام الامر ولاء
النهي وان الشرطية فلم ولما تقلب
المضارع ماضيا وتنفيه نحو لم يضرب
ولما يضرب وتختص لم بمصاحبة

الشرط نحو ان لم تفعل افعل
وجواز انقطاع منفيها نحو لم يضرب
ثم يضرب ولما بجواز حذف فعلها
كشارفت المدينة ولما اي ولما دخلها
وبتوقع ثبوته نحو لما يذوقوا
العذاب السعير ومع المضارع
جازمة ومع الماضي ظرف نحو

لما قمت قمت ولما تقم قمت ومع غيرهما
بمعنى الا نحو ان كل لما جميع لدينا
محضرون ولام الامر لطلب الفعل
نحو ليضرب وتدخل على الغائب والمتكلم
دون المخاطب الا ان يكون مجهولا
ولاء النهي لطلب الترك الفعل
وتدخل على الصيغ مطلقا نحو

لا يضرب لا يضربا لا يضربوا الى آخره
وان تدخل على فعلين يسمى الاول
شرط والثاني جزاء فيجزم ما كان
مضارعا وفيما قبله فعل ماض
وجهان نحو ان تقم اقم وان قمت
واقم او اقوم فائدة ثان يجوز
فيما عطف على الجزاء المجزوم جزم

على العطف والنصب باضمار ان
والرفع على الاستيناف نحو ان تاتني
آتك فاحدثك وفي ما عطف على
الشرط المجزوم للاولان نحو ان
تاتني آتك فاحدثك الثاني يجوز
حذف شرطها مع الا نحو قم والا
اقم الثالث كثيرا ما يعطف جملتها

على محذوف كلو الشرطية نحو تصدق
وان كان درهماً اى ان كان زايدا
وان كان درهما واكرم الطيف
ولو كان كافرا اى ولو كان مؤمناً
ولو كان كافرا الرابع الجزاء ان امتنع
جعله شرطا يجب فيه الفاء كجملة
الاسمية نحو ان قمت فزيد قائم

والطلبية والفعل الجامد كعسى
والمقرون بقد وسين اوسوف
ولن اوما وان لم يمتنع فان كان
ماضيا لفظا اومعنا بغير قد
يمتنع والا فالوجهان نحو ان
ضربتني فاضربك اولاضربك النوع
السابع من عوامل السماعية

افعال تسمى افعال الناقصة
تدخل على المبتداء والخبر فترفع
الاول اسما وتنصب الثاني خبرا
وهي كثيرة منها وهي كان صار
واصبح وامسى واضحى وظل وبات
ومازال ومانفك ومافتئ وما
برح ومادام وليس فكان

لثبوت الخبر للاسم **نحو** كان زيد
قائما وبمعنى صار كقول الشاعر
بتيهاء قفر والمطي كانها قطا
الحزن قد كانت فراخا بيوضها
ويكون فيها ضمير الشان نحو اذا مت
كان الناس صنفان شامت
واخر مثن بالذي كنت اصنع

وتامة بمعنى يثبت ووقع نحو
كن فيكون وكانت الكائنة وزائدة
نحو كيف نكلم من كان في المهد
صبيا وقد يحذف كان اما وحدها
نحو اما انت منطلقا انطلقت
اي لان كنت منطلقا انطلقت
او مع احد معموليها نحو ان خيرا فخيرا

منصوبين من نوعين مختلفين
او معها نحو افعل هذا اما لا
اي ان كنت لا تفعل غيره
زيد ما عوضا عن المحذوف وقد
يحذف النون من مضارعها المجزوم
اذا لم يتصل بضمير بارز ولم يسكن
ما بعدها نحو لم اك بغيا وصار

لانتقال نحو صار زيد غنيا
ويكون تامة نحو صار زيد الى عمرو
اى انتقل اليه واصبح وامسى واضحى
لاقتران مضمون الجملة باوقاتها
وهى الصباح والمساء نحو اصبح وامسى
واضحى زيد اميرا اى اقترن امارة
بتلك الاوقات وتكون بمعنى صار

نحو اصبح امسى او اضحى زيد غنيا
وتامة بمعنى الدخول فى تلك الاوقات
نحو اصبح او امسى او اضحى زيد اى دخل
فيها وظل وبات لاقتران مضمون
الجملة بوقتها نحو ظل او بات زيد قائما
اى قام فى جميع نهاره وليله وبمعنى
صار نحو ظل او بات زيد قائما

وتامنين على فلان نحو ظلت او بت
بمكان كذا اى كنت به ليلا ونهارا
ومازال ومابرح ومافتئ ومانفك
لاستمرار ثبوت الخبر للاسم
تقول مازال زيد كريما اى استمر
كرمه وكذا اخواته ويلزمه النفى
ولو تقديرا نحو تالله تفتؤ تذكر يوسف
اى

اى لا تفتؤ ومادام للتوقيت وما
فيها مصدرية ومازال قبله كلام
التى دخلت عليها نحو اجلس
مادام زيد جالسا وليس للنفى
مضمون الجملة حالا نحو ليس زيد
بخيلا ويجوز تقديم اخبارها
كلها على اسمائها نحو كان قائما زيد

واما تقدمها عليها فاختلف في
ليس ومايلزمه النفي ويمتنع في
مادام لان ما فيها مصدرية
اي تجعل ما بعدها مصدرا
ومعمول المصدر لا يتقدم عليها
ويجوز في البواقي **تنبيه** غير الماضي
منها يعمل عمله وليس في الاظهر ليس تصرف

فائدة تسمى تلك الافعال ناقصة
لانها ناقصة لا يتم بالمرفوع
كسائر الافعال **النوع الثامن من عوامل**
السماعية افعال تسمى افعال
المقاربة وهي كالافعال الناقصة
الا انها التزم في خبرها
المضارع مع ان الا ما شذ وهي

عسى حرى واخلولق وكاد

وكرب واوشك وانشا وطفق

وجعل واخذ وعلق وهى

لدنو الخبر للاسم رجاء او حصولا

او اخذ فيه فا الاول عسى

وحرى واخلولق وخبرها

مع ان نحو عسى زيد ان يقوم

ويجوز حذف ان فى خبرها

واذا تقدم الفعل نحو عسى ان

يقوم زيد فيحتمل التام والناقص

نحو حرى زيد ان يقوم واخلولقت

السماء ان تمطر الثانى كاد كرب

اوشك وكثيران فى اوشك

نحو اوشك زيد ان يقوم

وقلت في اخواتها الثالث البواقي

نحو طفقا يخصفان من ورق

الجنة انشأ وجعل واخذ وعلق

السائق يحدو شرع فيه

وليس معها ان لانها في الحال

وان للاستقبال ولم يستعمل

غير الماضي من تلك الافعال الا يكاد

ويوشك وموشك اسم الفاعل

النوع التاسع من عوامل السماعية

افعال نعم افعال مدح والذم

يكون بعدها اسمان مرفوعان

احدهما الفاعل والاخر مخصوص

باحدهما وهي اربعة نعم حبذا

اي باحد من المدح والذم

للمدح وساء وبئس للذم فنعم

فاعلها اما معرف باللام نحو
نعم الرجل زيد او مضاف اليه
نحو نعم غلام الرجل زيد او مضمر
مبهم مميز بنكرة منصوبة نحو
نعم رجلا زيدا وبما نحو فنعما
هي ومخصوصها اما مبتداء وما قبلها
خبر او المبتدا محذوف وجوبا

والمبتداء هي او والابهام الضمير هو
انما هو على الثاني دون الاول
وساء وبئس مثلها وقد يحذف
المخصوص مثل فنعم اي ايوب العبد
وحبذا نحو حبذا الرجل زيد
فحب فعل ماض وذا فاعله
والرجل صفة للفاعل وقد يحذف

الصفة ويؤتى مميزا او حال قبل
المخصوص او بعده مطابقا له
في الافراد والتذكير وغيرهما نحو
حبذا رجلا او راكبا زيد وحبذا
زيد رجلا او راكبا وحبذا رجلين
او راكبين الزيدان وحبذا الزيدان
رجلين او راكبين وهكذا البواقي

نعم

النوع العاشر من عوامل السماعية

افعال تسمى افعال القلوب وهي
افعال الشك واليقين تدخل على
المبتدا والخبر تنصبهما على المفعولية
وهي علمت ووجدت ورايت
لليقين وحسبت وظننت للشك
وزعمت لهذا تارة وكذا للآخر

نحو علمت زيدا فاضلا وحسبت
بكرا كريما وزعمت بشرا اخاك
وهكذا سائر تصاريفها ولا يجوز
الاختصار على احد معموليها
ويجوز حذفها اى معموليها معا
نحو من يسمع يخل اى يخل مسموعه
صادقا فائدة والحق بها افعال

اخر كاعطى وسمى وكسى نحو
اعطيت زيدا درهما وكسوته
جبة وسميته خليلا وافعال
التصيير كصير وجعل وورد وترك
واتخذ نحو صيرته ذاهبا و
وجعل نحو جعلناه هباء منثورا
وورد نحو يردونكم كفارا

وترك نحو وتركوك قائما وما
ينصرف منها او اتخذ نحو واتخذ
الله ابراهيم خليلا النوع الحادي
عشر اسماء تسمى
اسماء الافعال وهي انواع منها
ما يرفع على الفاعلية فقط ومنها
ما ينصب على المفعولية ايضا منها

نحو مهلا

ينعب

ما يستعمل على الوجهين اما الاول
فعلى ضربين احدهما ما يعمل في
الضمير ومنه امين بمعنى استجب
وهيت بمعنى اسرع وفي التنزيل
هيت لك وقط بمعنى انته نحو
اعطيته درهما فقط وفائه جزائية
والشرط محذوف اي اذا

اعطيته درهما فقط واف

اف بمعنى اتضجر نحو ولا تقل لهما

ووي وواها وآها بمعنى

التعجب نحو ويكانه لا يفلح

الكافرون وواها لك وثانيهما

ما يعمل في المضمر ومنه هيهات

نحو هيهات الامر اي بعد وشتان

زيد وعمرو اي افترقا وتقول

شتان بينهما وسرعان

نحو سرعان زيد اي سرع زيد

وفي المثل سرعان ذا اهالة الثاني

فكلمات منها رويد نحو رويد

زيدا اي امهله ورويدا في امهلهم

ورويد مصدر وفي قولهم

اي مفعول مطلق

سار وقرئ زيدا اما حالا نحو اى سائرا او

مرودين او نعت مصدر تقديراه

فى سار وسيرا رويدا او عليك

نحو عليك اى الزمه والحديث

نحو عليك بصلوة الليل وفى بله

نحو بله زيدا اى دعه وفى قولهم

بله زيدا مصدر مضاف دونك

نحو

نحو دونك زيدا اى تقدمه

وهيهل نحو هيهل الثريد

اى ائتيه وها نحو ها زيدا اى

خذه وفى التنزيل نحو هاؤم اقرؤا

كتابيه والثالث هلم نحو هلم

اجرا اى يقال تجر جرا وهلم شهداءكم

اى هاتوهم ومنها فعال بمعنى الامر

كنزال اي انزل وتراك الامر اي
اترك وهذه الاسماء اما لازم
لازم التعريف كنزال وبله وامين
او لازم التنكير نحو ايهاً وويهاً
وجائز الامران كصه وصهٍ ومه
ومهٍ واف وافٍ وما نوّن نكرة
وما عري معرفة النوع الثاني عشر

اسماء تجزم فعل المضارع
على معنى الشرط وتسمى كلم مجازات
وهي متى واذما وحيثما واين وانّى
ومهما وما ومن واي وكيفما
واذا ولا تجزم مع اذ وحيث الا
مع ما ومتى واذما للزمان نحو
متى تقم اقم واذما تقم اقم واين

وحيثما للمكان نحو اين تكن اكن

واين ما تكن اكن وحيثما تخرج

اخرج وانى كاين ومتى نحو انا

تقعد اقعد وانى تضم اضم ومهما

كشئ نحو مهما تسافر اسافر قيل

هي بسيطة وقيل مركبة اما من

ماء الشرطية او الزائدة

فقب

فتقلب الالف الاولى هاء تحرزا

عن التكرار وقيل انها من مه اسم

الفعل وماء الشرطية كانه قيل

لك انت لا تفعل ما افعل فقلت

مه ما تفعل افعل ومن لذوي

العقول نحو من تكرم اكرم

وما لغيرهم نحو ما تصنع اصنع

49

وای اسم نحو ایّا تضرب اضرب ولیّا

ما تصنع اصنع ولهذه الكلمات معان

اخر لا تجزم بها فمتى للاستفهام

الزمان نحو متى تقوم ومتى القتال

فتعم القبيلين واين للمكان نحو اين

تكون واين زيد وانى للاستفهام

المكان والحال نحو انى زيد بمعنى اين

هو

هو وكيف هو وبمعنى متى للاستفهام متى

نحو انى القتال ومهما للاستفهام

الزمان نحو مهما الى الليلة وبمعنى

ما نحو مهما نذرت من الهبات

المشروعة انعقدت وما للاستفهام

نحو ما هذا وموصوفة نحو مررت

بما معجب لك او صفة نحو اضربه ضربا

ما او موصولة نحو فيه مافيه وتامة
نحو ما احسن زيدا او اي مثل ما
الا في التام ومن مثل اي كالا في
الصفة ومن وما قد يتعاطيان
المعنى فيكون ما لذوي العقول
نحو والسماء وما بناها ومن لغير
ذوي العقول نحو ومنهم من يمشي

على اربع واما الجزم بكيفما واذ ما
فشاذ تنبيهان الاول كيف
للاستفهام الحال ويقع حالا
وخبرا ومصدرا نحو كيف سرت
راكبا ام راجلا وكيف انت وكيف
قرئت سرا ام جهرا الثاني اذا للماضي
نحو اذا راوا تجارة او لهوا انفضوا

وعاملها الجزاء ويكون للحال بعد
القسم **نحو** والليل اذا يغشى
وهي مما يضاف الى الجملة ويكون
للمفاجاة فيقع بعده المبتداء والخبر
نحو خرجت فاذا السبع بالباب
فقيل ظرفان وقيل او ناصبه معنى مكانا
فاجات من المفهوم والتقدير المفهوم

خرجت ففاجات مكان وقوف السبع
او زمانه **تتمة** الكلمات ظروف من
هذا الكلمات تنصب بما بعدها شرطا
وجزاء واستفهاما ان كان بعده
فعلا وان كان اسما فهي اذن
جزء ومن الشرطيات ان ان ابلغ
اسما فمبتداء او فعلا فان لم

لم يشتغل عنه بضميره ولا بمتعلقه
فمفعول **نحو** من تكرم اكرم فان
اشتغل فانّ رفعهما فالابتداء
نحو ومن يحسن تحوله ليطيب عيشه
وكلا فالوجهان **نحو** من يكرم غلامه
اكرمه ومن تكرمه اكرم والاستفهامية
ان اسبغق اسماً **نحو** من هذا

فمبتدأ

فمبتدأ وفعلا وكالشرطية وما واي
كذلك ونصبا اي مع الفعل على
حسب العوامل ومع اللام فقد
تنصب خبرا **نحو** اي وقت سفرك
تنبيه واذا كان اسم الشرط مبتدأ
فخبره الشرط والجزاء وكلاهما
وهذا مبتدأ **النوع الثالث عشر**

عمـ

النوع ا

من عوامل السماعية اسماء الكنايات
على التميز تنصب اسماء النكرات
على التميز وهي اربعة كم وكاين وكذا
بمعنى العدد وبعض العدد فكم
تكون استفهامية وخبرية
والاستفهامية تنصب بلا فصل
ومعه نحو كم رجلا في الدار وكم

رجلا في الدار ومع حرف الجر
تنصب وتجر نحو بكم درهما
او درهم اشتريت واما الخبرية
وهي للتكثير فمع الفصل بالجملة
تنصب وجوبا نحو كم نالني منهم
فضلا وما بظرف وشبهه على
المختار نحو كم عندك او في الدار

رجلا وبدونه نحو حملا على رب
حمل النقيض على النقيض او حمل
النظير على النظير نحو كم رجلا كريم
لقيته وبنو تميم ينصبون بها وتميزها
الاستفهامية يفرد والخبرية يفرد
ويجمع ويجر من فيهما نحو كم من رجل قد
وكم من قرية اهلكناها وقد يحذف

نحو كم مالك وكم ضربت وكاين
ككم الخبرية في التكثير ودخول من مميزها من على
وليصدر وينتصب غالبا نحو كاين
رجلا عندي وكاين من قرية اهلكناها
وفيها خمسة لغات كاين كاي با الكاف
وكاء كجاء وكئي كشئ وكاء كيد وكذا
للمطلق العدد وتنصب غالبا نحو

عندي كذا درهم وقد تجر بالاضافة
نحو عندي كذا درهمٍ وقد يرفع
ما بعده على البدل نحو عندي كذا
درهم وقد تكون كناية عن غير
العدد نحو خرجت يوم كذا فهو
المضاف اليه واما بعض العدد
فهو من احد عشر الى تسع وتسعين

نحو رايت احد عشر كوكبا وله الى
تسع وتسعين نعجة نحو بتمييز اذا اردت
التنصيص على كميّة شيء فتقول
رجل رجلان مثلا ثم تاتي بالعدد
وما يميز على ما انضمت نحو ثمانا بعد
ما جاوزت الاثنين نحو بمجموع
ومجروره فقرة عدا ما كان منها قد اضيفت

الى مأة لفرد فهو مميز * وفيما بعد عشر

فرد انصب * الى تسع وتسعين المميز

ولما جاز من تسع وتسعين * فجر

عند ذا فرد مميز * واما كيفية تذكير

الاعداد فعلى ما نظمت ايضا تسهيلا

لضبطه في ثلث وسبعة بعده

ذكر انث بعكس ما اشتهرا

وفي الاثنين قبلها وكذا * بعدهما

هو القياس جرا * كل تلك الثمان

في التركيب * ما خلا العشر فيه ما اسقطوا

وادر في العشر عكس ما معه * في سوى

كلها سواء ترى * واذا سمعت العوامل

السماعية فاسمع السبع القياسية

النوع الاول منها الفعل غير ما ذكر

وهو معلوم ومجهول والمعلوم
لازم ومتعدّ فالمتعدي يرفع
الاسم من قام به على الفاعلية
وينصب اسم من وقع عليه على
المفعولية نحو ضرب زيد عمروا واللازم
مثله في الاول دون الثاني اذ هو
ما قام ولم يقع نحو قام عمرو والفاعل

اما ظاهر وقد ظهر او مضمر اما بارزا
او مستتر والاستتار يجب في نحو الفعل
انت تضرب وانا اضرب ونحن نضرب وتضرب
انت وما احسن زيدا او في عدا او خلا
وليس ولا يكون واسماء الافعال
ما كان لغير الماضي ويجوز فيما عداها
نحو ضرب ويضرب وهي ضربت وتضرب

والمفعول ايضا يكون ظاهرا
نحو ضربت زيدا او مضمرا بارزا
لا غير نحو ضربته والفعل قد يتعدى
الى واحد وهو كثير والى اثنين
ثانيهما عين الاول او غيره
وقد مر او الى الثلث وهو اعلم
وارى ونبأ واخبر وخبر وحدث نحو

وانبأ

واخبر

اعلمت زيدا عمرا فاضلا واريكهم كثيرا
وقد يحذف الاول ويذكر الاخران
معا وبالعكس كمفعولي باب اعطيت
الاخران متلازمان باب علمت

كمفعولي

وله معمولات اخر غيرها منصوبات
منها ما هو بمعناه ويسمى مصدرا
ومفعول مطلق نحو ضربت ضربا

وقعدت جلوسًا وقمت مثل قيامك

ومنها ما هو واقع فيه من زمان

او مكان ويسمى ظرفا مفعولا فيه

نحو صمت يوم الجمعة وصليت امامك

ومنها ما هو فعل لاجله ويسمى

مفعولا له نحو ضربته تاديبا وقعدت

عن الحرب جبنًا ومنها ما هو فاعل

معنى ويرفع الابهام عن ذات مقدرة

نحو واشتغل الرأس شيبا وطاب

زيد نفسا وابا وابوة ودارًا وعلمًا

واما ما يرفع الابهام عن ذات المذكورة

فهو معمول القسم آخر من القياسات

الثنائية وكلاهما يسمى تمييزا وهو

لا يكون الا نكرة ومنها ما يبين هيئة

لفاعل عند صدوره عنه ومنها ما
يبيّن عند وقوعه عليه ويسمّى
حالا نحو جئت راكبا ورأيتها
راكبة ورأيتهما راكبين وقد يحذف
عاملها وجوبا نحو زيد ابوك عطوفا
اي احقّه عطوفا نحو بدرهم فصاعدا ولعبة
اي فما ذهب صاعدا ويلزمه
النكارة

النكارة ومنها المنصوب بنزع الخافض
نحو جائني ~~الحسن~~ وملأ اى وجاء وتعسفن
الى وصارت النعاج في الرمل واما
مفعولا معه والمستثنى فليس من
معمولاته بل عاملها سماعي كما قررنا
فاما المجهول فيميز من المعلوم بتغيير
الصيغة وبحذف الفاعل ويقام

مقامه ويرفع ويسمى مفعولا ما لم يسم
فاعله ولا يصلح لذلك الثاني من باب
علمت ولا ثالث من باب اعلمت
والمفعول له والمفعول معه والحال
والتمييز كذلك واما غيرها فان
وجد المفعول به تعين له والاول
من باب اعطيت اولى من الثاني

والا فالجميع سواء نحو ضرب زيد
يوم الجمعة امام الامير ضربا شديدا
في داره تنبيه وقد يحذف الفعل
اما جوازا كقولك زيد لمن قال من
قام واما وجوبا كما في باب التحذير
اياك والاسد اي بعد نفسك
من الاسد واياك من ان تحذف

اى ليعد نفسك من حذف الارنب

واياك ان تحذف بتقدير من والطريق

الطريق اى اتق الطريق الطريق وباب

ما اضمر عامله وهو مفعول حذف

فعله من التفسير نحو زيدا اضربه

اى ضربت زيدا فحذف ضربت ويفسره

بضربته وباب الاختصاص

نحو نحن العرب وباب المدح والذم

والترحم نحو الحمد لله اهل الحمد

ومررت بزيد الفاسق او المسكين

اعني الحمد واعني الفاسق والمسكين

اى اعني وباب الاغراء نحو الغزال

اى امه **النوع الثاني**

المصدر وهو يعمل على فعله لازما

ومتعدياً ومعلوماً او مجهولا ٦٣
فالمعلوم نحو بلغني قيام زيد
واعجبني ضرب زيد عمرا او يوم الجمعة
امام الامير ضربا شديدا في داره
تاديبا له والله دره فارسا
والمجهول نحو وهم من بعد غلبهم
سيغلبون اي من بعد ان غلبوا

ويحة

واعماله باللام ضعيف وقد يضاف
الى الفاعل والمفعول على اعرابه
نحو اعجبني زيد وعمرو وزيد عمرا
وبالعكس نحو اعجبني ضرب عمرا
وزيد وقد يحذف احدهما ويبقى
الاخر على اعرابه او مجرورا بالاضافة
ولا يتقدم معموله عليه ولا يضمر فيه

وتابعهما في الجر يتبع اللفظ والمحل

نحو عجبت لمن ضرب الظريف والظريف

من اكل الخبز واللحم وفي الرفع والنصب

اللفظ منها الاسم الحدث وهو

ان كان علما كفجار للفجرة او ميم كالمحمد

او على زنة مصادر الثلاثي

وهو لغيره نحو اغتسل غسلا

والتوضؤ

والتوضؤ وضوءا فاسم مصدر

والا فمصدر كالضرب والاكرام

النوع الثالث من عوامل القياسية

اسم الفاعل وهو يعمل عمل فعله

بشرط الحال والاستقبال والاعتماد

على المخبر عنه واللام الموصولة

والموصوف او الحال او با الهمزة

او حرف النفي او النداء نحو يا طالعا
جبلا وما قائما زيد واضارب زيد
اخاه راكبا فرسه وجاء رجل ضارب
ابوه غلامه او الضارب ابوه بكرا
وزيد ضارب غلامه عمرا يوم
الجمعة وان كان باللام فيعمل
مطلقا والتثنية كالمفرد وهكذا

ضيع المبالغة في جميع ما ذكر نحو
جائني رجل ضراب غلامه ويضاف
الى فاعله ومفعوله وتابعه كتابع
المصدر نحو ضارب عمرو وبكر بكراً

النوع الرابع من عوامل القياسية

اسم المفعول وهو يعمل عمل مجهول
بشرايط اسم الفاعل نحو مضروب

يوم الجمعة امام الامير ضربا شديدا
في داره والحوض مملو ماء ويضاف
الى فاعله نحو زيد مضروب ابيه
وان شئت نصبته تشبيها بالمفعول
والفاعل مستتر فيه ثلاثة اوجه
وكذا اسم الفاعل اللازم **النوع**
الخامس الصفة المشبهة

وهو مشتقة من فعل اللازم لمن
قام به على الثبوت الحدوث ويعمل عمله
نحو زيد حسن وجهه وزيد طيب ابا
ومن العوامل القياسية اسم التفضيل
نحو ما رايت رجل احسن في عينه
الكحل منه في عين زيد هذا بسرا
طيب منه رطبا **النوع السادس**

المضاف وهو كل اسم نسب الى شئ ٦٧
وجرّه بتقدير اللام او من او في ويسمى
المجرور المضاف اليه نحو هذا غلام
زيد وخاتم فضة وضرب اليوم وقد
يقع الفصل بينهما نحو في بئر لا حور
وهذا غلام والله زيد النوع
السابع كل اسم مبهم قد تم باحد
الاشياء

الاشياء الاربع التنوين ونون
التثنية وشبه الجمع والاضافة
وهو تنصب اسما منكرا ويسمى منصوبا
تميزا نحو عندي رطل زيتا ومنوان سمنا
وعشرون درهما اصل الايام وقد
عد الثالث من السماعية تتميم
العوامل اللفظية فقد بان واما

معنوی هو معنیان معنا رفع
المضارع وهو تجرده عن نواصب
والجوازم نحو ضرب يضربان ومعنی
رفع المبتداء والخبر وهو تجرده الاسم
عن العوامل اللفظية للاسناد
القيام اليه وقائم خبره وعامله تجرده
عنها للاسناد الی زيد نحو ما قائم

الزيدان وقائم فيها مبتداء وتجرده
للاسناد الی زيد ونفی با العوامل
اللفظية ههنا مالا تكون زائده
فدخل نحو هذا بحسبك وبحسبك
هذا والحمد لله خلاصة ما اردناه
وهو خير مما يدخرون ليوم لا ينفع
مال ولا بنون وكمل هذا فليعمل العاملون

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب

في يدي الحقير الفقير الحسيني ابو تراب

غفر الله له ولوالديه وجميع المؤمنين

ويمح الله ما يشاء ويثبت وعنده

ام الكتاب في يوم الاحد في احدى

وعشرين من شهر ذي الحجة الحرام

في سنة ست وخمسين ومائتين بعد الالف

سنة ١٢٥٦

الخط باقية والعمر فانية والعبد عاصي والرب عافي

... اللهم ارزقني حفظ ا
النبيين و...
المرسلين
والهام الملا
ئكة المقر
بين برحمتك
يا ارحم
الراحمين
يا علي

[illegible]

[illegible]

٧٠

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله وکفی وسلام علی عباده الذین اصطفی **اما بعد**
امر فرمود استاد اعظم ومولای افخم نحریر علی وصندید فضلا
شیخ جلیل وملاذ نبیل سند محققین وسید مدققین خلاصه
علمای اولین ونخبه فضلای آخرین استاد الکل فی الکل
قدوة الکل والجل امیر محمد تقی الحسینی ادام الله افضاله الی
والوصی به ذره بیمقدار وفقیر خاکسار محتاج الی ربه
الحق علی ابن محمد التقی عفی الله عنهما که ترجمه نمود منظومه
موسومه بمیر رکه را که رشحه از فیوضات خامه مشکین خامه

الحجاب بقوی بزبان فارسی که تا همه فارسی زبانان از انوار
منور و بهره ور شوند و چون این نسخه شریف مورث بهجت احباب
و مزید سرور اصحاب بود لهذا مسمی ساخت به بهجة الاحباب
و سرور الاصحاب و نخبة الاستقامه والتوفیق من الله الحمد والمرجع
والمآب قال ابقاه الله تعالی بسم الله الرحمن الرحیم بنام خداوند بخشنده
وجود همه اشیاء و روزی دهنده گان در دنیا و آمرزنده
مومنان در عقبی الحمد لله کلا سواه ٭ فلا اله
الا هو حقیقت حمد وثنا سزاوار موجودیست که همه کمال است
و هر کمال از اوست و نیست خداوند جهان را بی ستیت همه کمالات
و نعمتها از او کسی نیست معبودی سزاوار پرستش موجود و نه ممکن
جز او سبحانه و محجوبست از حواس پنجگانه و جهات ششگانه
اخترع العالم بانتظام ٭ منظما باکمل النظام
خلق نمود عالم را نه از چیزی در حالتیکه منظم ساخت بنظامی
در کمال متین نظام سبب اتقان و احکام مقتضی

ذات اوست بر قانون حکمت کامله بحسب مقتضای مصلحت
عامه چه یکی از کمال آن آیتی است بر توحید او سبحانه و کمالات
ذاتیه ثبوتیه و کمالات سلبیه چه خلق چنین و چنین
از ترتیب موجودات بعضی بر بعضی علی ما ینبغی بر وجه اتقان
و احکام از غیر عالم حق مرید مدرک قدیم حکیم معقول نیست
فلم یدع فی الکون والکیان ٥ احسن ما یمکن
للاعیان فرو بکذاشت بحسب مقتضای حکمت
کامله و حجت بالغه خود بحسب امکان از منه نیکوتر چیزی را
که ممکن بود از برای اعیان موجودات یعنی ترک ننمود
آنچه دارا اصلح بود بحال بنده کان خود چه ترک اصلح
موجب اختلال نظام و احوال آن بود پس نصب نمود
از برای بنده کان امامی که هادی باشند ایشان را
براه نجات و خلاصی دهد از عذاب و نکال وارشد
الناس الی النجاة بالمصطفی واله الهداة

راه نمود مردمان را بسوی طریق رستگاری بمحمد مصطفی ص
وآل آنحضرت که هادیان دین و اوصیای مرضیین
اویند که اول ایشان امیر المومنین و آخر ایشان امام
زمان صلوات الله علیهم اجمعین اند علیهم الصلوة
والسلام ما انهار من انوارهم ظلام
بر ایشان باد همه درود و تحیه دائمیکه کم میشود بنور علم
ایشان ظلمتهای جهل و جمع میان صلوة و سلام تادیب است
باداب الکتبه و امتثال است بامری از اوامر سبحانه فذالک
خرادب ان الامام اکمل الانام فی وجه النجاة
بالنظام الاشرف بتحقیق امام کاملترین مردمان
در طریق نجات بنظام اشرف یعنی نظام اشرفی که مقتضی
وجود اشرف موجودات ست و دال ست بر آنکه باید دلالت
کند واجب تعالی امامی را در میان مردمان که کاملترین
ایشان باشند در طریق نجات و ارشاد براه حق پس

میگوئیم امیر المؤمنین علیه السلام بعد از پیغمبر صلی الله علیه وآله
اکمل همه مردمانست در طریق نجات نه غیر او پس او امام باشد
نه غیر وی وجوده لطف وتصرفه لطف
آخر وعدمه منّا یعنی بودن امام در میان مردمان لطف است
از جانب خدای تعالی وتصرف او در میان خلایق لطف دیگر است
وغایب بودن از مردمان در زمان از جهت ترس از اهل
جور است پس میگوئیم وجود امام لطف است واو لطف است از جانب
خدای تعالی واجب است پس نصب امام واجب است زیرا — ولطف بر خدای تعالی
که لطف چیزی است نزدیک نماید مکلف را بطاعت
ودور دارد از معصیت واین حاصل شود بنصب امام همچنانکه
حاصل شود به پیغمبران علیهم السلام ○ ولاستحالة التسلسل
امتنع خطاؤه ولتناقض یمنع از جهت التی له
تسلسل ممتنع است خطای امام وجهت تناقض در واقع میشود
بجای است عدم عصمت او یعنی اگر امام معصوم نباشد از خطا

نسس

تسلسل محال لازم آید زیرا که مردمان بجهت خطای خود محتاج
اند بامام پس اگر امام نیز خاطی باشد محتاج بدیگری خواهد بود
واگر او نیز معصوم نباشد محتاج است بثالثی هلم جرا وهر که
توقف بر اول آید دور است وهر دو بدیهی البطلانست وتناقض
باعتبار اینکه واجبست اطاعت امام وعدم اطاعت
او باعتبار جواز خطا واعتبارات دیگر در تناقض نیست
پس امام باید معصوم باشد وچون عصمت امری است
معنوی ومطلع نیست براو مگر علام الغیوب پس پیغمبر
صلی الله علیه وآله باید مخبر باشد از جانب خدای تعالی لهذا
مصنف ابقاه الله تعالی میفرماید النص بالاطلاق
حمایلهم الیوم اکملت لکم دینکم نص بر امامت
هر امامی از لوازم قول خدای تعالی است که فرمود الیوم اکملت
لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی ورضیت لکم الاسلام دینا
یعنی امروز که یوم غدیر است کامل نمودم از برای شما

دین شما را و تمام کردم بر شما نعمت خود را در ولایت امیر المؤمنین
علیه السلام که باشد و راضی شدم از برای شما اسلام را دین
پس میگوییم امامت از دین است و هرچه از دین است بخروج آن دین
نقصان میپذیرد و بدخول آن اکمال میپذیرد تا بکمال رسد
پس امامت بخروج آن نقصان در دین راه یابد و بدخول آن
اکمال میپذیرد و خدا تعالی خبر داده بکمال دین پس امامت از اکمل
دین است در هر زمان فهو المطلوب یلزمه الکرامة الکریمة
بالقدرة القویة القدیمة یعنی لازم امامت کرامت مرضیه
بقدرت قویه الهیه است بلکه لازم پیغمبر است معجز والافتراق
بدعة الجهالة وکل بدعة هی الضلالة هر که اراده
نمودن از دین بدعت جهالت است و هر بدعتی ضلالت است و هر ضلالتی
صاحب آن در آتش است پس میگوییم اهل سقیفه لعنهم الله که اراده
نمودند و بتجهیز پیغمبر صلی الله علیه وآله حاضر نشدند پس در آتش
باشند ووجه الاعتراف مطلقا من مات ولم یعرف — الاستدلال

امامة علی بطریق استدلال بر امامت ائمه هدی بحدیث
من مات ولم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة آشکار است یعنی
کسی بمیرد و نشناسد امام زمان خود را مرده است مانند مردن جاهلیت
و اهل کفر و این حدیث متواتر دال است بر اینکه در هر زمانی
امامی باید و بر اینکه امامت از اصول دین باشد هم کسفینة
من رکبها النجی من حرق الامة فهو قد نجی یعنی امامان
مانند کشتی نوح اند پس کسیکه در آن چنگ زد از طوائف امت پس او
نجات یافت و این اشاره است بدو حدیث مشهور معروف
[illegible] است که پیغمبر صلی الله علیه وآله فرمود مثل اهل بیت من
مثل کشتی نوح است کسیکه نشست در آن نجات یافت و کسیکه تخلف
نمود غرق شد و نیز فرموده امت من هفتاد و سه فرقه شوند یکی ناجی
و باقی در نار روند [illegible] و از انضمام حدیثین معلوم شد که فرقه ناجیه
متمسکین باهل البیت علیهم السلام اند و شیعه امامیه اند و غیر ایشان نیز
نیز مدعی تمسک باشند والا باید کل فرقه ناجی باشند بجهت

٧٥

اشتراک این دو در اصول ایمان موجب نجات نیست که اگر اقرار الشهادتین
باشد منفعت نبخشد و اندان نزد اصول ایمان که شیعه امامیه بر زیاد
نموده اند بر اقرار الشهادتین اقرار بولایت اهل بیت عصمت سلام الله
علیهم اجمعین را واهل بیت المصطفی ادری بما فی البیت
لا ولد عواهر الاما اهل بیت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم
عالمترند بآنچه نازل شد در خانه ایشان نه اولاد کنیزان زانیه زیرا
واهل بیت اند محل نزول وحی الهی وایشانند خزینه علم ربانی ودر نزد
ایشانست معالم تنزیل وتاویل وایشانند احد ثقلین که فرمود
انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله وعترتی ان تمسکتم
بهما لن تضلوا ابدا بعد الرسول سید الموالی
بنصه هو العلی العالی وچون مصنف ابقاه الله تعالی ثابت فرمود
که تنصیص امام بر خداوند سبحانه واجب است پس واجب باشد بر پیغمبر
صلی الله علیه وآله تبلیغ آن وترک آن قبیح است لهذا امیر فرماید لبدار
بمنبر صد سید موالی بتصرف مردمان

امیر المؤمنین علیه السلام است ودر موالی اشاره بآیه
انما ولیکم الله ورسوله والذین امنوا الذین
یقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة وهم راکعون
ودر این آیه همان ولایت خدا ورسول را بمعنی اولی بتصرف
باشد از برای امیر المؤمنین علیه السلام ثابت فرموده چه مراد
از الذین امنوا انحضرتست باتفاق ونازل شد
این آیه بعد از انکه عطا فرموده خاتم در رکوع ونصوص بر امامت
انجناب بسیار است یکی انکه فرمود بگوئید السلام علیک یا امیر المؤمنین
ونیز فرمود انت اخی والخلیفه من بعدی وانت ولی کل
مؤمن ومؤمنه وآیات متکثره واخبار متواتره از کتب
فریقین بر مدعا گواست هو الذی میلاده البیت
وفی حجر الرسول المصطفی قد اصطفی وامیر المؤمنین
علیه السلام کسیست که محل ولادت او اول بیت
خانه خدا در کنار پیغمبر صلی الله علیه وآله تربیت فرموده است

دگرگشت از وی غدای پیغمبر صلی الله علیه و آله رونیده نکته
رفر لیت و داره گشت مهد کش ٭ یعنی مجرم در این سر او ست
وقال فی الغدیر بالنص الجلی من کنت مولاه فمولاه علی
و فرمود در غدیر خم بنص آشکار در حضور هفتاد هزار نفر از اطراف
و اکناف عالم کسی را که من مولا و اولی بتصرف هستم پس مولا
و اولی بتصرف علی است چون آیه یا ایها الرسول بلغ ما
انزل الیک من ربک وان لم تفعل فما بلغت رسالته
والله یعصمک من الناس نازل شد در غدیر خم امر فرمود
بجهاز بنیدن شتران ۲ منبر ساختند وهوا در نهایت گرمی واز جهاز شتران
بود پس بر منبر خطبه ادا فرمود دست امیر المؤمنین علیه
السلام را گرفته و بلند فرمودند که سفیدی زیر بغل آنحضرت
نمایان شد پس فرمودند یا ایها الناس الست
اولی بکم من انفسکم منکم یعنی ای مردمان
آیا نیستم اولی بتصرف بشما از شما گفتند بلی یا رسول الله
فرمود

فرمود من کنت مولاه فعلی مولاه اللهم وال من والاه وعاد
من عاداه وانصر من نصره واخذل من خذله وادر الحق معه
کیف دار و کان ازهد الوری واعبدا
واعرف الناس بمسالک الهدی یعنی آنحضرت
زاهدترین مردمان و عابدترین ایشان و عالمترین ایشان
بمسلک هدایت و کسی را که این صفات باشد آن
امام است نه غیر آن زیرا که اگر زاهد و بی رغبت نباشد
از دنیا طمع میکند مال مسلمین را و بخیل میبود رد و بحق
نمیرسانید پس میگردد خاین و خدا تعالی خائن را
حجت نمیگرداند بر اهل زمین و اگر عالم و عارف نباشد
بمسلک هدایت و راه هی نمیتوان نخواهد بود از تعقیب
حدود و اوامر الهیه و احکام شرعیه و سنت نبویه
و غیر مامون امام نخواهد بود پس چون امام باید اعلم و از

باشد پس اعبد خواهد بود فتأمل پس میگوئیم که علی علیه السلام
را است این صفات و هر کسی را که این صفات است امام است
اما زهد آنحضرت کلام آنحضرت شاهدیست آشکاری است
که فرمود یا دنیا غری غیری قد طلقتک ثلثا ای دنیا
فریب ده غیر مرا بتحقیق که من طلاق دادم ترا سه مرتبه
وآنحضرت در مدت عمر خود گندم تناول نفرموده و بقیس از جو الکف
فرموده اند واما عبادت آنحضرت سید الساجدین علیه السلام
شبانه روزی هزار رکعت نماز میگزارد با آن همه گریه و زاری
و صحیفه سجادیه علی قائلها الف سلام و تحیة شاهد بر آنست
میفرمود که کیست عبادت جد بزرگوارم امیر المؤمنین علیه السلام
واما علم آنحضرت است همه علوم علی بآنحضرت معلوم است
وافضلکم علی وحدیث انا مدینة العلم و نحو آن کافی است
احفظهم اخبرهم بالغیب اشهرهم فی الخلق
دون ریب وآنحضرت احفظ مردمان است

باحکام

باحکام شرعیه وعلوم ربانیه و قوله و تعیها اذن واعیة
شاهدیست آشکار و آنحضرت خبردار تر مردمانست بغیبها و اشرف
ایشانست در خلق و صفت بدون کذب و کسی که چنین باشد
او امام است و غیر او را این صفت نبود پس امام نباشد و
وسبق کفر غیره کفی لمن اتصور الامام بالوجه
الحسن یعنی سبقت کفر غیر آنحضرت بر اسلامش کافی است
بر ابطال آن مرکسی را که تصور نموده است امام را بر وجه حسن
یعنی غیر آنحضرت همه مسبوق بکفر بودند و کسی که بکفر مسبوق باشد او را
امامت نرسد چه کافر ظالم است و ظالم را عهد الهی که امامت است نرسد
و عامه نقل نموده اند که پیغمبر صلی الله علیه وآله آنحضرت را تربیت
می نمود و یوم دوشنبه مبعوث شد و امیر المؤمنین علیه السلام در سه شنبه
ایمان آورد بآنحضرت واین در طفولیت آنحضرت بود لهذا میفرماید
سبقتکم الی الاسلام طرا غلاما ما بلغت اوان حلمی
وهل لی فیمن سواه هل اتی ولا فتی فیکم سوی الا فتی

۷۸

ونیامد در سوای آنحضرت سوراهی اتی و نیست در میان ستمان لیسه
لافتی و این اشارت است بانکه در یوم بدر جبرئیل در میان زمین
و آسمان میخواند لا فتی الا علی لا سیف الا ذو الفقار و بروایت
دیگر خازن بهشت میخواند و لا منافات بینهما و هو الذی اصطفی
الاله بعد ما قد اصطفی بنبیه مقدما او ست آنکسی
که برگزیده خدا یعنی او را بعد از آنکه برگزید پیغمبر را مقدم یعنی
اوست مختار و پسندیده بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله بر عالمیان و این
اشارت است بحدیث معراج که خوارزمی روایت نموده است تا
بآیه اصطفی و غیر این و این از ضروریات مذهب امامیه است
باب مدینة العلوم والحکم وهو نهایة المعالی
والهمم آنحضرت باب شهر علوم و حکمت پیغمبر صلی الله علیه و آله
و اوست صاحب منتهای بخششها و منتهای علیها این اشارت است
بقول حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله که فرمود انا مدینة العلم و علی بابها
و انا دار الحکمة و علی بابها و کافی است در اثبات امامت آنحضرت

ربّ صبّ

این خبر متواتر چه بحکم پیغمبر صلی الله علیه و آله مدار دین و شریعت
بر آنست آنرا آنحضرت حافظ است و از آنحضرت باید اخذ نمود
پس آنحضرت امام باشد نه غیر او باب فی اشاره لحقّه ... حی
فقال عمه اصبرن یا بنی که ابیه بر فراش پیغمبر صلی الله علیه و آله
از جهت هلاک نمودن طائفه از ایشان مر پیغمبر را الیه فقصد نمودند
آنحضرت را بقتل پس شیر امیر المؤمنین علیه السلام در مکان
آنحضرت خوابید و آنحضرت بجانب غار تشریف برد پس گفت عم آنحضرت
ابو طالب صبر کن ای پسرک من و قصیده ابو طالب مشهور است
وهو مع الحق کما الحق معه یعنی و ربیست دائره حق و
اتبعه امیر المؤمنین با حق است همچنانکه حق با اوست و در میزند
حق در هر جا که او میزند آنحضرت پس حق تابع است آنحضرت بود و این
خبر متواتر است کافی است در اثبات عصمت و امامت آنحضرت
زیرا که دیگر خطا متصور نیست و چنین عصمت باشد پس امام باشد
زیرا که از یکدیگر منفک نشوند و از این نیز ظاهر میشود بکفر مردود

اول در قبول نکردن شهادت آنحضرت را در باب فدک
فقوله الحق الحقیق لا یرد لانه الممسوس فی ذات
الاحد پس قول آنحضرت حقیقی است و رد نمیشود زیرا
زیرا آنحضرت فی الحقیقت رسیده در راه امر و نواهی الهیه و این از آنست که
بجد نبی در پیغمبر صلی الله علیه و آله فرموده که ان علیا ممسوس فی ذات الله
و این کلام استعاره است از آنچه گفته شد اگرچه بوجه دیگر نیز تعبیر میتوان
نمود وهو جمیع الانبیاء مطلقا فی العلم والحلم والقهر
والتقی یعنی آنحضرت مساوی است با جمیع انبیای اولوالعزم در علم
و حلم و تقوی و قهر و غیر اینها از صفات کامله و ذکر این چهار
صفت باعتبار جامعیت آنهاست جمیع صفات کامله را
و للعلامه دره واضح بر این مضمون منکشف گردد از طرفین و چون
انبیا افضل اند از غیرشان پس مساوی با افضل افضل است
پس آنحضرت امام باشد وبالمواخاة انتهی الکمال له
کانت منی فی حدیث المنزلة یعنی بسبب برادری آنحضرت

با رسول الله

با رسول الله صلی الله علیه و آله منتهی شده کمالات و فضائل نبوی
او در حدیث منزلت زیرا او فرموده یا علی انت منی بمنزلة هارون من
موسی الا انه لا نبی بعدی و این خبر متواتر است و جمیع خصایص
و کمالات را سوای نبوت از برای آنحضرت ثابت فرموده و یا علی
انت شریکی فی غیر النبوة نیز منقول است پس همچنانکه هارون خلیفه
بود و اگر میماند بعد از موسی نیز خلیفه بود آنحضرت نیز خلیفه باشد
وهو الاحب وهو ذو القرنین بالحسن السبط
وبالحسین آنحضرت احب خلق است در نزد خدا و رسول او حدیث
مرغ بریان حکم آفتاب تابان دارد و خبر آن است و حدیث رایت
برانچه مدعا خواهد آمد پس او امام است از جانب خدای تعالی و او است
ذو القرنین این امت و این اشاره است بقول پیغمبر صلی الله علیه و آله
در فرموده علی ذو قرنی هذه الامة و مصنف اعلی الله درجته تفسیر فرموده است
بامام حسن و امام حسین که سبطین آنحضرت اند از امیر المؤمنین علیه السلام
وهمچنانکه خدای تعالی نبوت را در صلب هارون قرار داده همچنین امامت را نیز

در صلب امیر المؤمنین علیه السلام قرار داد و ضربة الخندق
منه للفظ افضل من عبادة الانس و جن
و ضربت خندق از آن امام یعنی بر عمرو بن عبدود در نزد اهل عقل
افضل است از عبادات جن و انس و این اشارت است بحدیث
پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود ضربة علی یوم الخندق افضل
من عبادة الثقلین پس این ضرر میکند قول آنها را که گفتند
ممکن است که ابوبکر افضل ثواب باشد از امیر المؤمنین پس امام باشد
و این قول است بشراب خوردن آن بد اختر را و ذرینی اصطبح یا ام
بکر گفتن او را فراموش نموده این ضلالات باطله را مستند
لعنة الله علیهم اجمعین و قد کفی لاعطین الرایة
لمن یحب الله کما الله رایه بعزه فی سب در اثبات آنحضرت
و بطلان غیر او در نزد عقل حدیث لاعطین الرایة غدا لمن یحب
الله و رسوله و یحبه الله و رسوله گواه است غیر حق آن زیرا
که متضمن ضرر آنست که غیر آنحضرت نه دوست میداشته خدا و رسول

را و نه خدا و رسول او را دوست میداشته اند این بر او کسی که در حنین
باشد بمیر سد او را عهد امامت و این کلام در جنگ خیبر بعد از
فرار آن دو ابتر بر زبان معجز بیان حضرت پیغمبر در شان کشنده
عمرو و عنتر جاری گردید حدیث لو ثنیت الوسادة
ثم جلست شاع بین السادة حدیث لو ثنیت
الوسادة شایع است در میان علماء فریقین و ذکر کرده اند
که آنحضرت فرمود لو ثنیت الوسادة ثم جلست علیها الخ
یعنی اگر دوتا شود بالش پس بنشینم بر آن هر آینه حکم کنم
میان اهل توریه بتوریة ایشان و در میان اهل انجیل
بانجیل ایشان و اهل زبور بزبور ایشان و میان اهل فرقان
بفرقان بخدا قسم نیست آیه که نازل شده باشد نه
در بیابان و نه در دریا و نه در هوا و نه در کوه و نه در آسمان
و نه در زمین و نه در شب و نه در روز مگر اینکه من داناترم
در باره که نازل شده است و در چه چیز نازل شده پس کسی

که صاحب چنین عصمت بود امام نیست نه آنکه در کتابت خطائی بود دائم
الخطا بود و احکام شریعت را هیچ ندانسته و دائم از عجز در مسئله
تو لا علی بر زبان کفر تیرحاش جاری بود بلکه در کتابت حد درخط
بود خطائی ورده منكر الصواب صائحا بقوله
اخسا فصار بانجا ردنمود آنحضرت منکر صواب را
در حالتی که صیحه زد بر او بقول خودش اخسا پس گردید
سگ آواز دهنده و این معجزه از آنحضرت مکرر بظهور رسید
وضربته في البدر والحنين وردّه للشمس مرتين
و حرب نمود در جنگ بدر و حنین و رد فرمود شمس را دو مرتبه
مرتبه اول سر مبارک پیغمبر صلی الله علیه و آله در کنار آنحضرت بود
که وحی نازل شده بود و چنان بود تا آنکه خورشید در شان از
دیده پنهان گردید و بعد از دعا نمودن آنجناب بر گردید آفتاب
و نماز را ادا فرمود و مرتبه دیگر در بابل بود و جای نمود آنحضرت
را نماز در آن زمین چون گذشت آفتاب نیز بگذشت

دعا فرمود

دعا فرمود بر آفتاب مراجعت نمود نماز را ادا فرمود و صاحب
کتاب رفع و دفع فرموده که در شیر ده موضع آفتاب برای آنحضرت برگشت
وقلع باب خيبر وما ضمن كذا لك دفع صخرة وحرب جني
و آنحضرت کند در خیبر را با آنکه در بعد که بروایت عامه چهل چهار نفر
در او را می بستند و می گشودند و همچنین سنگ صخره را آنکه بنظر رسیده
چند صخره بود صخره راهب و صخره منقوشه باسم النبی علیه السلام و صخره
مقصوده که چند آنرا از کنار چاه مبارک بیرون آوردند و تغییر دادند
تا قفل را گشود و لشکر عظیم نتوانستند حرکت دهند آنرا پس
آنحضرت بیک دست آن سنگ را بمقدار دو فرسخ دور انداخت
از آن میدان از آب بازار سنگ فرموده مانند گوی غلطیده
در موضع خود قرار گرفته و این سه خبر را عامه در کتب خود ذکر
نموده اند و حرب آنحضرت با جنیان معروفست و کتاب مستطاب
فخر الذهب از مصنفات مصنف ابقاه الله تعالی در این باب معروفست
وقلع لحية ابن عمرو كذا اخباره بالغيب مما استخرنا

دلبند آنحضرت ریش معویه خبیث را در بالای منبر گرفته و معویه در شام بود
و همچنین خبر دادن آنحضرت بامور غیبیه از خبرهائی که در شام بیست
واخبر ابن عازب بكربلا منتهابكل كرب وبلا
و خبر داد ابن عازب را بکربلا و حکایات آن و حال آنکه آگاه کننده بود
او را بهمه کربلا و محنتهائی که بر فرزند دلبندش امام حسین علیه
السلام و اتباع او واقع میشد و فرمود ای پسر عازب حاضر خواهی بود
و یاری نخواهی نمود فرزند مرا و ابن عازب بعد از قتل آنحضرت افسوس
میخورد در عدم یاری آنحضرت نمود واخبر القوم بما استبان في
يجيء حجاج ابن عمرو الثقفي و خبر داد قوم خود را بانچه ظاهر
خواهد شد در آمدن حجاج ابن عمرو الثقفی ملعون از ریختن خون اصحاب
آنحضرت و امر نمودن تلعنون بعن امیر المومنین علیه السلام
واخبر الزهري فيما استترا واخبر بن ملجم مكرها
و خبر داد زبیر و طلحه را بانچه پنهان داشته بودند در وقتی که بخدمت
حضرت آمدند و عرض کردند اراده کرده ایم بجهت حج و عمره حضرت فرمود

بلکه اراده

بلکه اراده بصره کرده اید و اراده دارید در فتنه کنید با عایشه
و خبر فرمود ابن ملجم لعین را مکرر بر قتل خود و علامه نیز ذکر کرده اند
و در کتاب کمال الدین بن طلحه شافعی مذکور است واخبر
الاصحاب بالحتوف وبالثلثين من الالوف
و خبر داد اصحاب خود را بمرگهای ایشان مانند رشید هجری
و میثم تمار و غیر ایشان و خبر فرمود بامدن سی هزار از لشکریان
و کشته شدن ایشان وكان اخبر ابن عباس بان
يجيء الف مع شيخ من قرن و خبر داد ابن عباس را بامدن
هزار مرد بجهت بیعت و کشته شدن در راه خدا با اویس
قرنی و ابن عباس گفت که شمردم لشکر را نه کم بود و نه زیاد
وحل معنى الاب والكلالة وللبهود كل ما بدا له
و بیان فرمود آنحضرت معنی اب و معنی کلاله را بعد از آنکه ابوبکر
از فهمش عاجز شده بود و فرمود اب چراگاه چهارپایان است
بقوله تعالی وفاكهة وابا متاعا لكم ولانعامكم

وکلاله برادران و خواهران مادریست و بیان فرموده از برای
مرد یهودی آنچه که ظاهر شد از برای او از قبیل مثل خواستن
صد شتر سودا با بچه آنها و بیرون آوردن آنحضرت از سنگ و همچنین
مثل بیرون آوردن طلاهائی که مرد یهودی دفن کرده بود و مثل
راهنمائی کردن مرد یهودی بجهت مدفون و مثل راهنمائی کردن
محمد ابا بکر را به پدرش و ظاهر ساختن دینارهای یهودی که سپرده
بود با بی بکر و قصیده محمد در این باب معروفست و غیر اینها
وحل حلفین اذا ما عقدا بوزن قید من به تقیدا
وحل فرمود قسم را در وقتی که عقد بستند دو نفر بوزن قید کسی
را بآن مقید بود و این اچنان بود که در زمان عمر دو مرد نشسته
بودند در یکنو مقید بزنجیر گذاشت پس یکی گفت که زن
قید این مرد این قدر است والا زن من سه طلاقست و دیگری
بخلاف این گفت و مؤکد بطلاق نمود پس هر دو آمدند بنزد
مولای غلام و گفتند بردار قید را از پای غلام را ما چنین قسم

خورده ایم

خورده ایم مولا گفت که من نیز قسم خورده ام که بر نگیرم قید را این زن
بنزد عمر آمد امشکل را گفتند عمر گفت شما را زود حل بیابید پس گفت ببرید
بنزد امیر المؤمنین علیه السلام چون آمدند آنحضرت فرمود زنجیرها را در ظرفی
گذاشتند و بر بالای آن آب ریختند و آب بموضعی رسید که اول
بود بعد فرمود آهنها را کشیدند و معلوم شد وزن آن و این حکایت
شبیه است بنقل کشیدن که یا مر پیغمبر صلی الله علیه و آله در کشتی نموده اند
ورد فی مجبوده وارسلا وحل حمل البکر حتی استرسلا
ورد نمود حد را در باره زن مجنونه که عمر امر کرده بود بآن و زنا نمود
و حل نمود حمل دختر باکره را استرسالی منی کرده بود در حقیقت عین ان
شوی امر کرد آن دختر شوهر بود وحل عقده النکاح بعد ما
قد مات معطی عبده من الاما و حل نمود عقد نکاح کنیز را
بعد از آنکه مرده بود مولائی که بخشیده بود به بنده خود کنیز را و این در عهد
عثمان بود مردی از کنیزی ولدی داشت و بعد از اعتزال خود کنیز را
بغلام خود عقد بست و مرد فوت شد غلام به پسر خود رسید پسر مرد غلام

بکنیز رسید زن و غلام تنازع نمودند داوری بپیش عثمان آوردند
زن میگفت تو بنده منی غلام میگفت تو زن منی بعد از عجز عثمان
بنزد امیرالمؤمنین آمدند حضرت فرمود کنیز آزاد است و غلام بنده علیه السلام
اوست و بیّن الوحدة دون مبین بوحدة النوم لدی
الواسّین و حکم فرمود یکی بودن بدون کذب بوحدة خواب
مرصاحب دو سر واین نیز در زمان عثمان بود یکی دو سر داشت
و یک بدن و معین نبود دو شخصند یا یکی آنحضرت فرمود به بینند
اگر هر دو بیکبار از خواب بیدار شوند یک کس است والا دو خواهد
بود و حق ایشان از میراث دو حق است قسمته فی ابل
وانعقه عجیبة کالدیة المستطرفة وقسمت نمودن
آنحضرت هفده شتر داشت که این عجیب است مانند
دیه فرلیه چار تا ما است و اما قسمت ابل یکی هفده شتر
بجماعتی وادر قسمت کنند یکی نصف برد و یکی ثلث و دیگری
تسع بی آنکه شتر آن پاره شود بخدمت حضرت آمدند حضرت

یکشتر

یکشتر بقرض بایشان دادند نه دادند بیکی و شش دادند
بدیگری و دو دادند بششمی آخر دو یکی ماند خود برداشتند
و اما از عجیب پس آنچنان بود دو نفر رافعه بخدمت آنحضرت
آمدند یکی عرض نمود من پنج نان داشتم و رفیقم سه نان خواستیم
بخوریم مهمانی رسید و با ما شریک شد و حال هشت درهم برد
هشت درهم گذاشت و رفت من میگویم پنج از من و سه از تو
میگوید ما با هم شریکیم و مساوی باید قسمت شود حضرت بصاحب
سه نان فرمود اگر بتو سه درهم میدهد بگیر و حمد کن خدا را عرض
کرد من راضی نیستم مگر بحق خود حضرت فرمود یک از آن
هشت درهم از آن تست و هفت درهم از صاحب پنج نان است
زیرا دو هر یک از اینها هر گاه بثلاثه قسمت شود بیست
چهار حصه شود و هر یک از سه نفر هشت حصه خورده اید
و مهمان هشت درهم بعوض هشت حصه است خورده است
وا ر صاحب ثلاثه نخورده باشد مگر یک حصه پس یکی میرسد

بادو جهت تصاحب پنج بان و حکایت دیه فریه است که جمعی
کندند چاهی و پوشیدند سر آنرا الحاصل شیری آمد و افتاد
در چاه پس صبح شد مردمان بتماشا آمدند ناگاه یکی در چاه افتاد
پس چسبید بدیگری و آن شخص بدیگری و آن شخص چهارم
و هر چهار را شیر هلاک نمود پس ورثه آمدند بخدمت آنحضرت
حضرت فرمود شخص سیم تمام دیه بدهد بشخص چهارم و دویمین
دو ثلث بدهد بسیم و شخص اول دیه بدهد بدویمی و اینها فی الحقیقه
شریکند در قتل چهارمین و جماعة الملوات دیه داده اند قصه
ـیه ابن عوام لطرسی ارسلاه الی بلاد المشرکین ثم حضر و
رد فرمود آنحضرت ابن عوام الجبهه که عذری در فرستاده بودند
بسوی مشرکین پس حاصل شده عذر و حکایت آنکه
پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود بامیرالمؤمنین علی علیه السلام
و ابن عوام که الان ام در طریق مکه میروید در پیش زنی است
که عذری دارد که بسوی مشرکین و بگیرید پس ابن عوام پیش رفته

[illegible]

امیرالمؤمنین علیه السلام با در رسید فرمود که کاغذ را که همراه داری بده زن قسم
خورد که کاغذ ندارم حضرت فرمود ما را مخبر صادق خبر داده است و دروغ
نمی گوید قول تو قسم زن دروغ گوئی پس شمشیر کشید و فرمود که ای زن
کاغذ را بده والا گردنت را میزنم لاعلاج از میان موی خود بیرون
آورده عذر او بخدمت شاه مبح بن حی لبنی اشبع
قوماً بهما بدون مد من بر آن گوسفندی با یک مد
گندم مطبوخ و یک صاع از شیر سیر نمود و جمع کثیری از اولاد عبد المطلب
و پیغمبر صلی الله علیه و آله همه را بعد از آن جماعت در یک مجلس یک
که و مطبوخ میخوردند و حال آنکه آن مطبوخ گندم بحال خود بود
و بمعنی بردن مست است یعنی سیر نمود بی منتی بسیر نمودی آنکه مطبوخ
بقدر منتی بود باشد والاول احسن والاخر حسن والاوسط اوسط
فتل و خالد سنة اشهر دعا همدان للدین و لم
ینتفعا و خالد ابن ولید و عقبه بعد از آنکه فرستاد پیغمبر صلی الله علیه
و آله بسوی همدان شش ماه خواندند خلق همدان را بسوی دین تابع

تابع شدند بی او ومنه اعلام جلاله علی
اسلم همدان واسلم الیمن وچون فرستاد پیغمبر صلی الله
علیه وآله امیرالمؤمنین علیه السلام بسوی ایشان از ابتدای اعلام
جلال آنحضرت آشکار شد اسلام آوردند اهل همدان واهل ۱
یمن بر دست مبارک آنحضرت هو الذی قدّ وقطّ من
طغی هو الذی کان یقول فی الوغی انا الذی
سمّتنی امی حیدره ضرغام آجام ولیث قسوره
آنحضرت کسیست که هرگاه شمشیر بر فرق میزد شق می نمود وهرگاه
بر وسط میزد قطع میفرمود واین کلام کنایه است از آنکه
کشته آنحضرت معلوم بود در میان کشتگان که هر کسی میساخت
وآنجناب کسی است که میفرمود در جنگ مرحب یهودی در خیبر
منم آنکس که نام نهاد مرا مادرم حیدر منم شیر بیشه ها وشیر تیر انداز
قوی واین کنایه است از شجاعت وپهلوانی ومردانگی واشعار است
بجواب مرحب که دیده شیری او بود در بیر مادرش گفت

تیغ

تیغ چنان نمود که حیدر نامی ترا خواهد کشت واین یکی از کرامات
آنحضرت است وقال انی صاحب الصمصامه وصاحب
الحوض لدی القیمه وفرمود منم صاحب شمشیر برنده
کجه دشمنان ومنم صاحب حوض کوثر در قیامت اخی
رسول الله ذی العلامه وقال اذ عممنی العمامه
منم برادر رسول خدای صاحب علامت که مهر نبوت باشد
وفرمود پیغمبر صلی الله علیه وآله وقتی که عمامه نهاد بر سرم
انت اخی ومعدن الکرامه ومن له من بعدی
الامامه توئی برادرم ومعدن کرامتهم وتوئی کسی که از برای
اوست بعد از من امامت قاضی میبدی ذکر نموده که تمام شعر
از این ابطال خلفای ثلثه چه فرق نیست در میان امامت
وخلافت ودیگر آنکه مفهوم از این عبارت ثبوت امامت است
۱ خواه متصل وخواه منفصل واین دأب مذهب خود را فراموش
نموده زیرا که ایشان قائل بنص از جانب رسول نیستند ومیگویند

نصی نیست بلکه اختیار تعیین [خلافت] او با امت میدانند و میگویند
در امت بود است بعد از رسول هر کرا خواهند اختیار کنند
لهذا محتاج شدند به بیعت و اجماع و این نص رد میکنند
مذهب ایشان الیس بعد از وجود نص محتاج با جماع امة
داو باشیم نباشد و دیگر بطلان قول این عاری از ایمان بدلیل
اجماع مرکب روشن و بیان است زیرا که کسی که قائل نیست
بنص قائل است بامامت ابی بکر و کسی که قائل است بنص قائل است
بامامت امیر المؤمنین علیه السلام و قطع نظر از این سخن میگوئیم
که تخصیص و تقیید بعد بزمانی دون زمانی بی سبب
و دلیل تصرف است در کلام حجت و بطلان آن چون بطلان خلافت
آن سه شقی ایمان روشن است و نیز اصل عدم تقیید است پس بر آن فتدبر
وبعده فی اولاده الامامة بالنص والعصمة والکرامة
یعنی بعد از امیر المؤمنین علیه السلام امامت بنص از جانب خدا تعالی
و رسول او و بعصمت از جانب خدا تعالی دیگر امتی اعلی فرموده است

باب

باب آن چه ذکر عمل و ضبط بعضی از معجزات و کرامات ایشان علیهم
السلام نموده اند و از النصوص یکی حدیث لوح است و حدیث معراج و حدیث
اقتران عترت بکتاب زیرا که پیغمبر صلی الله علیه و آله در کتاب و عترت
از یکدیگر جدا نشوند تا وارد شوند بر حوض و قرآن تا الی روز
باقی است در این زمان پس باید هم عترت تا که قسیم و باقی آنست
باشد والا افتراق لازم آید پس چون ثابت شد وجود عترتی
در باقی است پس بغیر او امام زمان نباشد و این است مذهب
امامیه وهو المطلوب و نص آیات قرآنی بسیار است از آن یکی آیه
اصطفی و آیه اطیعوا الله واطیعوا الرسول واو
لو الامر منکم است و آیه التطهیر والقربی وما
ضاهاها والراسخین الکوها یعنی آیه انما یرید الله
لیذهب عنکم الرجس اهل البیت ویطهرکم
تطهیرا و آیه قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة
فی القربی و آیاتی که شبیه اند بدین آیه مثل آیه اصطفی و آیه

اولوا الامر دیگران بسیار است از برای راسخین فی العلم دیگر مانند
یعنی اهل بیت طاهرین سلام الله علیهم اجمعین اند چون آیه قل لا
اسئلکم علیه اجرا نازل شد عرض نمودند یا رسول الله چه کسی
در واجب است دوستی ایشان بر ما گفت علی و فاطمه و حسن
و حسین و باقی ائمه علیهم السلام اند [illegible] و اما اعتراضات
ناموجهی که بر آیه تطهیر نموده اند مثل آنکه میگویند در سیاق آیه دلالت
بر آنکه این آیه در شان زنان آنحضرت فرود آمده مدفوع است
باخبار بسیار و دلالات بیشمار چون تذکیر ضمیر منکم اهل البیت
و قول تعنیب ضعیف است بعد از آنکه ضمیر دوم مؤنث فرمود
و دیگر عرض نمودن ام سلمه بعد از نزول آیه شریفه که یا رسول الله
آیا نیستم من از اهل بیت تو حضرت فرمودند بلکه تو هم راهی به بهر
بر خیری و غیر از اینها حدیث چند در کتب علما مذکور است و ذکر همه آنها
مناسب نیست و مصنف اکتفا را نمی بعضی از اینها اشاره نموده
و فی الامامیة قد تواترا فضلهم و ان تتبعت تری

یعنی

یعنی در میان شیعه امامیه بتحقیق متواتر است فضیلت ایشان
و اگر تتبع کنی می بینی در این سخن ارباب مداهنه با خصومت
ایراد فضل ائمه طاهرین با وجود آنکه دشمنان در خفای او کوشیدند
در کتب ایشان بسیار است و نزدیک نیست که احصا شود
دامرهم ابین من امر الضحی ان لم تنصرح فلو تنصحا
در امر معصومین علیه السلام آشکارتر است از آفتاب وقت ظهر و
و مخفی نیست بر احدی اگر اراده بصیرت نداشته باشی و کوتاهی
بر بینی روشن شود برتو هرگز و یکفی العاقل بالاشارة
و لا یفید الجاهل العبارة اکتفا میکند عاقل باشاره
نمودن و سودی نمی دهد و فایده نمی دهد جاهل را عبارات بسیار هرچند باشد
الحزن والبکاء للحسین فرض الفؤاد ثم فرض العین
حزن و گریه از برای شهید شهداء و ابو السعداء فرض دلها و فرض چشمهاست
بقطرة من دمعه الجنة فوز الخلود من وبا فی الجنة
همه بودن بقطره از اشک که جبه تحتی از محنتهای آنحضرت ریختگی

خود در بوستان های بهشت است فمن یبکی علیه او تباکی
بما حکاه او بما نحاکا فذاهو الفائز بالسعادة ثم
ان لم یفعل ذلک بمحض العادة پس کسی که گریه براحضرت
یا خود را بگریه بدارد یا بچه حکایت کند از مصائب یا حکایت کنند
پس آن رستگار است بسعادت و این اگر تقلید نکرده است
آن گریه چون گریه می‌کند آنحضرت را نه از روی عرفان بود
وحق اهل البیت قد ما غصبا اذ سلف العرب عن الدین
صبا حق ال بیت غصبت علیه السلام در قدیم ایام غصب شد
وقتی که دشمنان سلف از دین میل نمودند و آن وقتی بود که مقدم
شدند بر امیر المومنین علیه السلام در زمان پیغمبر صلی الله علیه و اله پیغمبر
صلی الله علیه و آله منع فرموده است از او و منع تقدم جستند بر امام نخود
فقال عسیتم ان تولیتم و ان لن یخرج الله اضغان بطن
و نازل شد آیه فهل عسیتم که کینه‌های که در باطن داشتند و ما
هو اتهامی الایات فی غیهم من اعظم الایات

وانجه

وانجه سابق و لاحق این دو آیه است از آیات در گمراهی ایشان
از اعظم آیات است اذا احتوت شیمة من قد عرف
فی لحن قوله و سماه کفی بالوجه تبلیغ الهدی
کما هی من کل ما فی المصحف الالهی چون مشتمل است آیات
مذکوره اشتراک نیکه شناخته شده اند در لحن قول ایشان و بس است ایشان
کافی است از روی دلالت در طریق تبلیغ هدایت حق آن تبلیغ از
جمیع آیاتی که در مصحف الهی واقع است یعنی این آیات در بیان
گمراهی و کفر ایشان کافی است بجهت شیعه با آیات دیگر احتیاج نیست
و این آیات مبینات در سوره مبارکه محمد صلی الله علیه و آله ذکر شده
و مصنف ابقاه الله تعالی در شرح الفین امامت که از ده آیه ترجمه
فرموده و بعد بسط استدلال داده اند و بعد ذکر جهان ترجمه التفاسیر
بدانکه مضمون آن آیتها این است که میگوید مینا ناند که گرویده اند چرا
نازل نمی‌شود سوره و در وقتی که نازل شود سوره محکمه و ذکر کرده
شود در آن سوره قتال و جهاد میبینی آنها را که در دلهای ایشان مرض است

که نظر میکنند بسوی تو مانند نظر کردن کسی که غشی کرده باشد
از خوف مرگ پس وای بر ایشان اطاعت خدا و سخن نیک بهتر است
از برای ایشان پس در وقتی که قصد کنند صاحبان قصد جهاد را
کوشش مینمایند و جان فشانی میکنند و اگر تصدیق تو میکردند
در امر جهاد خدا را هر آینه بود بهتر از برای منافقان پس امید دارید
شما اگر والی و خلیفه شوید این که فساد کنید در زمین و قطع کنید
رحم خود را و ابدا نکنید چون دیدند ایشان را این گروه که قصد ایشان
این است که خلیفه شوند و فساد کنند و قطع رحم نمایند کسانیند
که لعنت کرده است خدای تعالی ایشان را پس کر ساخته است
ایشان را و کور کرده است چشمهای ایشان را آیا تدبر و تفکر نمیکنند
در قرآن یا اینکه بر دلهای ایشان قفلهای دلها محکم است بدرستیکه
آنانکه بر گردیدند بر پشتهای خود بعد از آنکه ظاهر شد از برای
ایشان هدایت این شیطان وسوسه کرده است مر ایشان را
و کشیده است ایشان را در امر ردها و این وسوسه آن شیطان

وخذلان

وخذلان ایشان بان سبب است که ایشان گفتند بکافران و کسانیکه
بد داشتند و مکروه میشمردند آنچه را که فرستاده است آنرا خدای تعالی
زود است که اطاعت میکنیم شما را در بعض امر و خدای میداند پنهان کردن
ایشان را پس چگونه است در وقتی که میمیرانند ایشان را ملائکه و میزنند
روهای ایشان را و پشتهای ایشان را و این معامله ملائکه با ایشان
بسبب آن است که ایشان تابع شدند چیزی که بد داشتند
ایشان خوشنودی خدای را پس باطل کرده اند خدای تعالی
عمل ایشان را آیا گمان میکنند آنچنان کسانیکه در دلهای ایشان
مرض است اینکه بیرون نمی آورد خدای تعالی هرگز کینهای ایشان را
و اگر خواسته باشیم هر آینه مینمائیم ترا ایشان را پس هر آینه می شناسی تو ایشان را
بسیمای ایشان و هر آینه میشناسی ایشان را در اسلوب سخنها
و طریقه گفتگوها و لحن بیان و خدا میداند عملهای ایشان را و زود است
که آزمایش کنیم شما را تا جدا شوند جهاد کنندگان و صبر کنندگان
از شما و ظاهر کنیم خبرهای شما را بدرستیکه آنچنان کسانیکه

که فرشته بودند واعراض کردند از راه خدا و ایذا کردند پیغمبر را بعد از آنکه
ظاهر شد از برای ایشان راه راست و ضرر نمی رسانند هرگز خدا را در هیچ
چیز و زود است که باطل میکند خدای تعالی عملهای ایشان را انتهی ومیگوید
بل تمام این سوره چنانکه صریح حدیث باین ناطق است تفصیلی است
در عین اجمال از قسمهای اصحاب منافقین بعد از پیغمبر صلی الله علیه وآله
وناظر در این آیات را هیچگونه تاملی نیست که خبر میدهد این آیات
اجمالا از جمیع اخباریکه بعد از پیغمبر صلی الله علیه وآله واقع شده واشعار
کرده اند آیات مذکوره باحوال خلفای ثلثه بود و قتال ایشان را با یکدیگر
وبا اصحاب دیگر وارد ایشان را و فتنه های بنی امیه و بنی عباس پیدا و
آشکار است و در شرح عربی بسط تمام یافته من کان همی عساکر
الاسامة کیف یروم منصب الامامة یعنی کسی که جزو از لشکر اسامه
بوده است ورئیس بر او چگونه قصد میکند منصب امامت را بر اسامه
افضل است او چه تقدیم بر فاضل مفضول جایز نباشد پس میگوئیم
ابوبکر وعمر از لشکر اسامه بودند واسامه افضل است از ایشان وعلی علیه السلام

افضل است بر اسامه باجماع عالمین پس افضل از افضل افضل است
پس علی علیه السلام امام باشد عن هذه القضیة الکلی
منع فکیف عن ریاسة الکل جمع از منصب امامت
برای آنکه ممنوع اند از اماره بیت المال بر او نراشتند
پس چگونه است از ریاست عامه وامارة تامه بر همه عقلای عالمین
وبهای عارضی حتی بر خاندان خیر المرسلین سیما بر امیر المؤمنین علیه السلام
وقد کفی لعن الرسول المصطفی لکل من عن جیشه
تخلفا یعنی کافی است بر کفر ایشان لعن پیغمبر صلی الله علیه وآله در بابها
هر کسی که از جیش اسامه تخلف نمود چه پیغمبر صلی الله علیه وآله فرمود
جهزوا جیش اسامه لعن الله من تخلف عن جیش اسامه وابابکر
وعمر هر دو تخلف نمودند پس هر دو ملعون باشند شاعر می اعلم مع [الاسامة]
تجادلا فی منصب الامامة وشایع است نزاع ابابکر وعمر
با اسامه در حالتی که مجادله میکردند در منصب امامت در زمانیکه
میگفت اسامه مرا امیر بر شما ساخت و عزل نکرد مرا رسول خدا و نیز در دست

و انوشت است به ابی بکر را گفتی خلیفه رسول پس نیست از برای خلق
که نصب و عزل کنند تا آنکه واجب نیست بر خلق که اطاعت کنند تا او اگر
تو خلیفه از جانب مردم پس تو خلیفه از جانب قوم خود نه خلیفه رسول
و خبر طولانیست ٢ انکار سعد ابن عبادة النصح ٢ و ترکه لهم
و منعه و صح یعنی انکار نمودن سعد ابن عباده و بیعت نمودن
او و منع نمودن او با ایشان انکار است و تجربت کون و والله ایشان
او مر ایشان را از این امر خطیر واضح شدن است که کسی با جای انکار نیست
تا رسیده که حتی که عمر گفت طلوع سعد اقتلوا سعدا قتل الله سعدا
و چون از مدینه بیرون رفت او را در طریق شام کشتند بامر عمر
و کشنده او خالد ابن ولید پلید و شعر خالد در این باب مشهور است
و قتل بو نسبت بکشتن دادند و گفتند جنیان او را تیر زدند
٢ کره بیع لابن ابی قحافه ابن عما اذ غصب الخلافه
و چه بسیار تمهت مرسیر ابی قحافه ابو بکر بود و احداث نمود
آنها بود در دین در وقتی که غصب نمود خلافت را

نقضه

٢ لنقضه حدائق الزهراء و شتمه للطاهرة الحوراء
مثل غصب نمودن او حدیقه های فاطمه زهرا علیها السلام را و بد گفتن
آن ملعون مر آن معصومه طاهره را و بود آن حدائق در تصرف آن معصومه
و بخشیده بود آنها را پیغمبر صلی الله علیه و آله و چون مطالبه نمود حق خود را
آن ملعون بد گفت او را و مطالبه شاهد نمود از آن معصومه آنحضرت علیها
السلام امیر المؤمنین و حسنین علیهم السلام و ام ایمن را که حضرت
پیغمبر صلی الله علیه و آله در شان او فرموده بود که تو ای از اهل بهشت
با غیره جلالت شان او پیدا و محبت او با حضرت ولی الله
علیه التحیة و الثنا آشکار او هویدا است شهادت آورده جمله شهادت
ایشان را رد نمود و در این حکایت در بارای نظر در شرح
عربی قریب به پانزده خطای آشکار که هر یک کافی است بر جرح
آن ذکر شده و لم یخف خالد فی ربسلاء بلا اقتصاص
منه فیما فعلا و صدر از آن پلید خالد ابن ولید بود پس را
که او بود بدون قصاص از او در آنچه که کرده بود آن ملعون چون فرستاد

آن خالد ابن الولید بود بر طائفه مسلمانان از بنی حنیفه رئیس ایشان
بود مالک بن نویره آن ملعون حیله نمود و مالک را با جمیع
مسلمانی که در تبعیت مالک بودند همه را بقتل نمود و اموال
آن مسلمانان را غارت نمود و زن مالک را پس از قتل مالک
در همان شب بدون عدة الطلاق نکاح نمود و وطی کرد و چون این خبر را ب
عمر مطلع شد اغضب نمود با عثمان از آنکه مرافقتی در میان
او و مالک بود بعتاب خالد نمود و تنبیه خالد را اکر فرموده
بر فرق او کوفت و چون ابوبکر مطلع شد نه حد جاری نمود نه قصاص
منه بود این کار از او و بدان قارورة صدق فی قضائه الجلجا
عند ادعاء الحجرة الا در احالات صدق نمود در قضیه از
روی لجاج و عناد در وقت ادعا نمودن در باره حجرات زنان پیغمبر صلی الله
علیه و آله با وجود تصرف المعصومة فدک را از او بینه خواسته
چون اقامه شهادت نمود شهادت که نیکه آیه تطهیر
در شان ایشان بمنت قبول وجه نمی نمود گفته آنکه گفته

در آن

در آن بوقت گفته ای شقی در را باز کنید و الا فهم احق لعنة الله علیه
و علی ابن عمه و اشیاعه اجمعین جاشنی علی بیت و ای مکان منه
واضرم النار و فیه فاطمة و چون شنید آن ملعون بعد از آنکه حضرت
امیر المؤمنین علیه السلام حاضر شد بجهت بیعت بر خانه که دیده
بود که منتهای آمال است که مهبط وحی و نزول ملائکه بود و بر افروخت
آتش بود و حال آنکه بود در آن فاطمه و حسنین این شعر را بود است
و با جماع الناس کیف یستدل و کل کالانعام بل هم
اضل بر اجماع مردمان چگونه استدلال میشود بر امامت ابی بکر
و حال آنکه آنان مانند چهارپایان بلکه از آنان پستتر اند
و این است اراءت بقول خدا تعالی که میفرماید در باب عوام
الناس انهم الا کالانعام بل هم اضل و اولئک هم
الغافلون و اجماع الی حجیت نیست و کفه شود ممنوع است
اجماع امت بر خطا بقوله صلی الله علیه و آله لا تجتمع امتی علی خطأ
ایراد او لا خبر ستم ثنیت و بر فرض تسلیم میگویم که حجیت باعتبار

وجود معصوم است در میان امت و دیگر این اعتقاد رجعت نبود
زیرا که هر یک از آحاد این اجماع خطا جایز است پس بر همه
خطا جایز باشد از جهت آنکه روی کل جز و جز و دیگر در این بیعت
اجماع کل امت نبود و اعاظم اصحاب چون امیر المؤمنین علیه السلام
و سلمان و ابا ذر و مقداد و غیر ایشان حاضر نبودند و با این بیعت و خلافت
راضی نشدند مع ذلک لا اتفاق و تخصیص اجماع بعض از بعض
تحکم است و تفصیل این در شرح است کلهم الیتام والبهائم
والجامع الاموال والغنائم همه ایشان از روی درویشی
بی ادراک بودند و بی شعور و جمع کننده کان اموال و غنائم
با جور و عدوان و نبود همت ایشان برای امر دین فکلهم
فی غایة الغباوة وهم علی ابصارهم غشاوة یعنی همه
ایشان بودند در نهایت بی فهمی و کودنی و فرق نمی نمودند در میان
بینا و کور و تمیز نمی دادند در میان عالم و جاهل و ایشان بر چشمهای ایشان
بود پرده کوری و نمی دیدند نور را از ظلمت و فرق نمی گذاشتند

و بیان

در میان حق و باطل و انما یهدی الی النجاة عقل الهی
من الهداة و جز این نیست که هدایت میکند بسوی راه نجات
عقل الهی از هادیان معصومین که معصومین اند از جانب خدای تعالی
که می شناسند بحق طریق نجات و خلاصی از عذاب الهی و ایشان سزاوار
بهدایت و امامت و پیشوایان راه دین و خلفای حضرت
خاتم المرسلین صلی الله علیه و آله الطاهرین افمن
یهدی الی الحق احق ان یتبع امن لا یهدی الا ان یهدی
فما لکم کیف تحکمون وقد شاهدت منتهی النهایة
بان ضلالة غایة الغوایة بتحقیق نهایت رسید بسبب گمراهی که
جنبه غایت گمراهی که متعه و دائم بر آنستا عن متعة
الحج ومتعة النساء مثل منع نمودن آن ملعون از روی عمد
و سرکشی که هیچ کس نیکو نه بود و در ضلالت از متعه حج و متعه
زنان در زمانی گفت متعتان کانتا فی عهد رسول الله
می گفت
وانا انهی عنهما واعاقب علیهما و این از جمله ضلالت و لجاج و

اوست با خدا و رسول ومن یشاقق الله ورسوله فان الله
شدید العقاب والمسح بالخفین حکم ابتدع والعول
والتعصیب من اجل البدع ومسح نمودن بر بالای موزه در حالت
اختیار حکمی است که اختراع کرده و عول و تعصیب او در میراث
از احکام بدعتهاست که بآن تضییع وضو شد و باین تخریب
میراث شد ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئک
هم الکافرون والکافرون هم الظالمون الا
لعنة الله علی الظالمین ۞ وبدعة الشوری علی اساس
کید عند البیعة بالقرطاس وبدعت شورای ملعون
بر مردمان مانند بدعت بیعت بر قرطاس است که نوشته بود ابوبکر
پیش از آنکه عمر خبیث بیعت بگیرد از امیر المؤمنین علیه السلام
فرموده بالبیعة من فیها ولو کان عمر و همین کلام نص است بر عدم
اهلیت آن خبیث وتغییر المقام بالعناد ردا علی
ادلة الرشاد وتغییر دادن در خط مقام ابراهیم را بعناد ولجاج

از روی

از روی رد وسرکشی بر ادله رشاد یعنی انبیاء واوصیاء علیهم السلام
وقرار دادند بر وضعی که در ایام جاهلیت بود واین فعل بجهت
این بود که طریقه جاهلیت در نزد او محبوب بود و با فعل پیغمبر
محبوب الهی بود کاره بود و بر هر تقدیر کفر است بدلیل قول خدا
ورسول هویدا است ۞ ایذائه الزهراء لصک حرقه ۞
اسقاطه طفلا للباب احرقه ۞ اذیت آن موذی خدا
ورسول را حضرت زهرای بتول را بجهت کاغذی که بابا نموده
وآن کاغذی بود که ابابکر بعد از شهادت نبی نوشته که فدک
حق مال آن معصومه است وچون عمر مطلع شد کاغذ را گرفت
پاره نمود و رعایت قول پیغمبر صلی الله علیه وآله که فرموده فاطمه
بضعة منی من اذاها فقد اذانی ومن اذانی فقد اذی الله
نکرد و سقط نمود طفل آن معصومه را که حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وآله محسن نام نهاده بود بجهته دری که احراق کرده بود
از روی کفر و نفاق و در آن وقت فاطمه پشت در آمد و آن ملعون

بر در زد و آمد بر پهلوی فاطمه آمد الطفل سقط شد و با بن الکف
نمود مار یانه بلاردی او زد در الم آن بی بی تا از دنیا رحلت فرمود
ان الذین یؤذون الله و رسوله لعنهم الله فی الدنیا
والآخرة واعد لهم عذابا عظیما والذین یؤذون
المؤمنین والمؤمنات بغیر ما اکتسبوا فقد احتملوا
بهتانا و اثما مبینا م انکار انتقال بسید الرسل م
وقوله یهدو و یهجر الوجل م انکار آن مردود موت
پیغمبر است و دود دلاو قول آن بی ایمان در نسبت هجر و هذیان
به پیغمبر انس و جان داد غایت غوایت و علی گمراهی و ضلالت
مبت و این در وقتی بود که آنحضرت دوات و قلمی و شانه
کاغذی خواستند و بنویسند چیزی که بعد از آنحضرت
اختلاف نشود و تنصیص نفرمایند بر آنچه سابقا غیر مرة
تنصیص فرموده بودند آن بد آیین گفت هذا الرجل یهذی
این مرد هذیان میگوید و معلوم است در نسبت دادن هذیان

بصاحب

بصاحب ان هو الا وحی کفر محض و محض کفر است زیرا که در حقیقت — الآوحی
این نسبت نسبت استهزاء و سخریه بجناب اقدس الهی دادن است و گفته اند
و این جریده پانزده طرق در کتب مخالفین مذکور است
و زین فی الحد و التوبة مع تکفیره عمی علی عمی وقع
و ریاکنون سر حد مثل جد برای شحمه و حد زدن بر جسد او بعد از فوت
او و بدعت تثویب بدو معنی آنکه بی گفتن الصلوة خیر من النوم
در اذان صبح گفتن و دیگری علی خیر العمل در میان اذان وا داشته
باید غنت تکفیر که گذاشتن دست بدست باشد بر چپ در نماز
خواه بالای ناف که آنحضرت اداره زیر ناف گمراهی است و داعت
بر بالای گمراهی ظلمات بعضها فوق بعض زیرا که قرار داده است
دو نماز چیز برای خدا و رسول دیگر از خواسته اند و هاید وصی
الی معویة م یکفی انظر بهذه نسل المساویة م و آنچه وصیت نمود
آن لعین و نوشت بسوی معویه که فی بیت و در کنار البته لطرلی حیرک
بخط ها و عیسه یار او و نفی نعقل اباذر بلا م عوذ به دلیل علی الجلا

ونفی بلد نمودن عثمان ابا ذر را بدون عذر مراد بود دلیل گمراهی ست
دراشعار بیت لجعل شر الفاسقین والیا وضرب
الاصحاب والموالیا ودلیل علی اوست مانند کردانیده شش
فاسقی بوالی بر اموال مسلمین مراد ولید ابن عقبه بیدانچه
باشد که بر تصدیق امیر المومنین علیه السلام بجدا انکه آنحضرت او را تفسیق
خطاب فرمود خدای تعالی فرستاده افمن کان مومنا کمن کان
فاسقا لا یستوون وحسان ابن ثابت این حکایت
بنظم آورده ونیز دلیل بر غیّ او شمردن او اصحاب و موالیان
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وآله را مانند انیکه ابن مسعود بآنقدر بهوش
نشک بکیفیه گرفتن قرآن او را بود بسوزانیدند و ابن مسعود را بمیکرد تا انکه گرفت
وسوزانیده و عمار یاسر را انقدر زد تا فتق عارض او شد و فرزند
پیغمبر صلی الله علیه وآله را بود الله بعد از آن شهید شد و مخالفت نمود خدا
ورسول را در احکام دین وترک قضا صام مع حد حینما
وصاحب الحق عنادا شتما ورد نمود قصاص عبید الله را که کشته

بعد هرمزان را با جری که واجب بعد بر ولید بن عقبه که شهادت دادند
بر شراب خوردن او وان ملعون بر نرسید صاحب حق امامت را که حضرت
امیر المومنین علیه السلام بود گفت و اما حکایت هرمزان چنان ست
در حین ابو لولو جراحت عمر را بجراحت افزون رسانید عبید الله را گمان انکه
هرمزان ضربت بر پدر ملعونش زده ان ملعون هرمزان را کشت
عمر گفت مرا ابولولو زخم زده و وصیت نمود عبید الله را قصاص
بکنند عثمان دعوی قصاص را رد نمود و جمیع ورثه هرمزان از فارس
آمدند و مطالبه حقوق خود نمودند عثمان گوش بسخن ایشان ننمود
واذیت نمود ایشان را وامیر المومنین علیه السلام فرمود چون مسلط
شوم عبید الله را بقتل آورم آخر عبید الله با عانت معویه بر گوا رفت
وتبیع اتش بار حیدر کرار بدار البوار منزل نمود واحرق المصحف
حتی حذ کلام و اهل الاصحاب حتی قتلام سوزانید قرآن
ها را تا انکه مخذول شد و اهمال نمودند اصحاب تا انکه جان بمالک
دوزخ سپرده و گفته اند حجر جوروکدی عثمان از حد گذشت طلحه

در بیرون جمعی بخدمت امیر المؤمنین علیه السلام رسیدند و عرض کردند ۹۰۸
که عثمان بشیوه سلاطین مجوس پیش گرفته و خلق از عهده او در ان
بر نمی آیند بنای شورش دارند شما مطلع باشید حضرت فرمود صبر کنید
تا من عثمان را در خلوت ببینم پس فرستاد و عثمان را خبر کرد در خلوت
گفت اینها را با تو کاری هست عثمان خلوت نمود آنحضرت فرمود بعضی امور
منسوب بتو میشود که سبب میشنوم این از خلق میشنوم عثمان گفت تو
در میان خلق مرا امین از خود بنشین تا تو نفتن برو از میان اخراج
نمایم خوارج جمع کرده آمده بود حضرت فرمود اگر میتوانستی مرا اخراج کنی
هر آینه کرده بودی عثمان گفت میتوانستم تا حال نکردم الحال میکنم
و عصا در دست عثمان بود که حواله بحضرت نمود حضرت فرمود خدا
میان من و تو حکم کند و چون حضرت از نزد عثمان بیرون آمد طلحه و زبیر حضرت را
قسم دادند که ما جرا را تمام بیان کن ما حضرت بیان فرمود طلحه عرض
کرد که یا علی ترا قسم میدادیم در فرمانی که من رجوع ندارم پس
محاصره عثمان بطول کشید تا آنکه رسید بقعر جحیم و عذاب الیم
فقطع

فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین
م الذلک لم یدفن فی ثلثة ایام ش بدانکه کان بجانبه فمن م
دیدن جیفه مدفون نشد سه روز بعد از آن مدفون شد
بذلتی که بود بآن ذلت در باره آن سزاوار و بعد ما احق
در حق عایشه م بین الانام اظهرت فواحشه
و بعد از آنکه بتحقیق اند اخت معروف عایشه در میان مردمان
ظاهر شد عیبهای او ش خوض الناس علیه واشتهر
م قول اقتلوا النعثل فهو من کفر م تکرار حرف و ترغیب نمود
مردمان را بر او و مشهور است قول او که گفت اقتلوا النعثل
فقد کفر بدانکه این نعثل یهودی بوده گذشته است و نعثل
مردی بود یهودی طویل اللحیه تشبیه کرده است آنملعونه آنعثمان را
بآن مرد و مراد از نعثل گفت عثمان است م و اکثر المحققین
منهم م اصاب بالحق قال عنهم مثل الامام الفاضل
النحریر فانظر الی تفسیره الکبیر و لسائر المحققین

۹۹ از شنیدن رسیده بود که پس پس و اعراض نموده از ایشان مانند
فرار پس نظر کن بسوی تفسیر کبیر او که بسیار بسیار دراد
اثبات و دلائل بر مذهب امامیه مانند اینکه گفته است
بعد از خلاف در جهر بسمله و اختلافات آن و حاصل آن
اینست که علی علیه السلام در جهر میخواند و عاقل نمی گذارد
طریقه علی علیه السلام را زیرا که پیغمبر صلی الله علیه واله فرموده علی
مع الحق والحق مع علی یدور حیثما دار کذا
ذکره البعض و بعضهم مال الی الاظهار کابن
ابی الحدید فی الاشعار و بعضی از ایشان میل نموده‌اند
بسوی اظهار تشیع در اشعار خود مثل ابن ابی الحدید که هفت
قصیده در منقبت امیر المؤمنین علیه السلام انشا نموده
و مسمات بسبعه علویه و مشهورست از اعمال سید مرتضی
علیه الرحمه بود و سبع مقصده نجات مال او و اولاد در معرض اتلاف
انداخته و سید از وطن گرانید چون او را از ایران نگذاشته

سید او را

سید او را محبوس کرد پس او در محبس هفت قصیده در منقبت انشا
نمود و سید علیه الرحمه بمقصد نجات البصره آن قصاید و اگذاشته
و این حکایت مسموع شد از بعض فضلای لی و شاع بعضهم
فی الانتحال نحو الزمخشری والغزالی و شایعست
که بعضی از علمای اهل سنت نیز آخر الامر رجوع نموده‌اند بمذهب شیعه
اثنا عشریه و مشهورست که زمخشری وقتی که وصیت نامه خود را
میدید عمر را لعن نموده اعراض نمود و ذکر کرده در ربیع الانوار لان اعاین
هول المطلع و لا انشهد القیمة احب الی ان القی الله
بمثل عمل عمر ابن الخطاب و بعضی از کلمات غزالی سابقا ایراد شد
البلحة من الولایات ختم حق حقایق الهدایات و نعم
ما اودعت فی الکتاب هدی و ذکری لاولی الالباب
بنظر از انوار ولایات اهل طاهرین ختم شد حق حقایق هدایات و تمام
کهدید و چون بنیست و دولیه بنام در این کتاب هدایت و ذکری
از برای صاحبان عقول پس فی هذا الصافی من ذکر وفی

فمن ابصر فلنفسه ومن عمي فعليها وما انا
عليكم بحفيظ وهذا بصائر من ربكم وهدى
ورحمة لقوم يؤمنين الحمد لله مصلياً على
رسول الله واله الى الله ولا حول ولا
قوة الا بالله العلي العظيم تمت الكتاب
بعون الملك الوهاب في يدي الحقير
الفقير الحسيني ابو تراب غفر الله له ولوالديه
وجميع المؤمنين ويمح الله ما يشاء ويثبت
وعنده ام الكتاب في يوم اربعا في اربع وعشرين
شهر ربيع الثاني في سنه سبعه وخمسين
ماتين بعد الالف من الهجره النبويه صلى الله عليه واله
الخط يبقى زمانا بعد كاتبه وكاتب الخط تحت الارض مدفونا
يا ناظرا فيه سل الله رحمته عليه واستغفر لكاتبه
الخط باقي والمعمر فاني والعبد عاصي والرب عافي

رحمه الله
للشيخ علاء الدين بن صدقه

يامن هم بالمنحنى قد خيموا — وعلى فؤادي بارهم قد اضرموا
قيد تمواطن في مجس مطلق — عما سؤالكم والفؤاد اسر ثموا
اني وحقكمو لارضى حكمكم — وادري بقلبي ما اليه اشرتموا
ولئن وصلتم او قطعتم انتم — عندي مني قلبي وانتم انتم
يامن بهجر قلبي تجرح واصلوا — ان الوصال لجرح قلبي مرهم
جاء العذول يلومني في حبكم — ناديته دع عنك اني مغرم
فغدا يسايل عنكم ويقول لي — منهم وصفهم لي فقلت هم هم
يامن لهم وسط الفؤاد منازل — لا اوحش الله المنازل منكم
يا لائمي خل الملام فانني — لا اسمعن لما تقول اللوم
لو انهم علموا رثوا لكنهم — لم يعلموا الم يعلموا الم يعلموا
جهلوا مقامي في الغرام فكذبوا — والله اولى بالصدوق واعلم
يا ايها الجهول اذا سئلت عن الذي — عنك انطوى دعه وقل لا اعلم

انى لميم النطق فى جريانها   بين الشفاه وانت افلح اعلم
انطق اتى فارغ من سرهم   بل سرهم بى عن عيونك مبهم
لوكنت تدرى كنت تعرف ما الذى   منه اليه اشرت ونفهم
ان كنت لا تدرى فتلك مصيبة   اوكنت تدرى فالمصيبة اعظم
اهل الولاية بلهيا كل عنك قد   حجبوا فلا تدرى وتعرف منهم ٢
فترى المحب لسانه لك ناطق   وفؤاده عند الحبيب متيم
٢ دع عنك ياهذا وقصر وانشد   لا تشغلنى فى كلامك عنهم
فانا الذى اصبحت من وجدى بهم   بين البرية بالغرام ارمي م
يامن هم قصدى وسولى اننى   لسواكموا فى الكون لا اتكلم
لاصامت الا بكم هو ناطق   كل بشرح غرامه يترنم
ان غبتموا عنى فلا شيا ارى   الا ويخبرنى صريحا عنكم
فالكل منكم قد بدا وهو الذى   قد دلنى عند الهيام عليكم
لله يوم كنت فيه محرما   عن غيركم لما حللت لديكم
وعنا

وغدا يقول الحال دع طيب السوى   ان السوى ابدا عليك محرم
واهل حقنى حين كنت مهرولا   وملبيا لما حججت البكم
ونثرت فى وادى العقيق مدامعا   منه على نحرى عقود انتظم
ودخلت مكة وصلهم فبعدها   بيت على فى القلوب معظم
وجلت به ليلا محيا مبدوا   فبدرت من شوقى اطوف والثم
ووقفت عند الباب اسال وصلهم   وجلست فى ذاك المقام لديهم
واتى الحداة لنا وغنوا عندما   طاب المقام لدى الغرام وزمزم
ورضعت من ثدى المحبة رضعة   فازيل عنى ما وجدت عليهم
وغسلت قلبى من صداه بمائهم   وغدوت اسعى منهم والتهم
ووقفت فى عرفات سولى سائلا   وصلا فمنوا بالوصال وانعم
وانثنت لى الزلفى بمزدلفاتهم   وبدت لى الانوار تلمع منهم
وذهبت نحو منى فوادى طاعنا   فوجدته بمنى الكرام معظم

ورهبت من جمرات خلع وجه … فدكان منه بكل عدل مرجم

وقضيت كل مناسكي في حجهم … وهم على قلبي اعز واعظم

وعروت فوق مطيتي متيما … ارضا بها ذخر كريم اكرم

اعني رسول الله اكرم من غدا … ينتمي له عقد العريق ومنظم

هو احمد ومحمد المصطفى ال … مبعوث بالنور الاغر الاكرم

اعطى الكثير وكم له من منحة … كالبحر لما ان غدا يتكرم

هو خير رسل الله بل واما مهم … وعلى جميع الانبياء مقدم

وله مقام ليس يدرك شاوه … احد سواه ولا له يتقدم

والكون اشرق من سنا انواره … وبها انجلا الليل البهيم المظلم

ولقد تشعشع منه نور فاهتدى … كل الحداة الى حماه ويمموا

يا خير خلق الله هل من عودة … فاليك شوق العرام تحجم

فمتى اجول بطرف طرف في الحمى … واكون ذا سبق اليه فاكرم

ومتى اصلي في كمال تحية … وعليك من باب السلام اسلم

يا اهل طيبة من صحيح وصالكم … داووا سقيم الشجي وجبوا نم

اني شكرت الى الورى افضالكم … والفضل لم يشكره الا مسلم

وعليكم هذي العروس جليتها … وهي التي مما سواكم تكتم

هي بنت يوم بل اقل وانها … جليت بليل والخلايق نوم

فبنات فكري في حديث محمد … اصبحت بكل كريمة تتكرم

فمتى اذود ضريحه متمليا … منه وفي ذاك الحمى اتنعم

فعلى المغني يوم ذبادة … فيما المعذب بالقطيعة يرحم

يا خير خلق الله كن لي شافعا … من موبقات كدت منها اقصم

صلى عليك الله يا بدر العلا … ما لاح في اوج السماء الانجم

تم ح سنه

قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم

و من قرء هذا الدعاء اربعین یوما کل یوم

خمس مرة الی الله تعالی علم بغیر تعلیم

بسم الله الرحمن الرحیم

یا من هو فی علوه کائن یا من هو فی علمه محیط

یا من هو فی عزه لطیف یا من هو فی لطفه شریف

این نوشتم بر در و دیوار خانه بماند از من بیکس نشانه

اگر گویند که این بیکس کجا رفت بگو بیچاره از دنیا رفته

حرره العبد الحقیر الفقیر محمد حسین قزوینی

1